

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16

КПКТ-візуалізація надкомплектних зубів в ділянці премолярів і молярів: ілюстративний огляд

*“Olszewski R, Shimwa-Karengera S, Gurniak A,
Gurniak E, Serve A, Simain Sato F. Supernumerary teeth
in premolar and molar area on CBCT: a pictorial review.
Nemesis 2022;1:1-58. <https://doi.org/10.14428/nemesis.v21i1>”
(Ukrainian translation – Vares YE^a, Vares YY^a)*

Автори:

Olszewski R DDS, MD, PhD, DrSc, Prof^{1,2,φ},
Karengera-Shimwa S MD, DDS^{1,φ},
Gurniak A DDS³,
Gurniak E DDS³,
Serve A DDS⁴,
Simain Sato F DDS, PhD⁵

17
18
19
20
21

Відомості про авторів:

¹ Departement of oral and maxillofacial surgery, Cliniques universitaires saint Luc, UCLouvain, Av. Hippocrate 10, 1200 Brussels, Belgium

² Oral and maxillofacial surgery research lab (OMFS Lab), NMSK, Institut de Recherche Expérimentale et Clinique (IREC), SSS, UCLouvain, Brussels,

22 Belgium

23 ³ Diagdent, ul. Brazylijska 13, Warszawa, Poland

24 ⁴ Ecole de médecine dentaire et stomatologie, UCLouvain, Av. Hippocrate 10,
25 1200 Brussels, Belgium

26 ⁵ Université de Liège, 7 Place du 20 Août, 4000, Liège, Belgium

27 ^φ First equivalent authors

28 Кoresпoндyючий автор: Prof R. Olszewski, Department of oral and maxillofacial
29 surgery, Cliniques universitaires saint Luc, UCLouvain, Brussels,

30 Belgium; phone: +3227645718; fax: +3227645876; ORCID iD: [orcid.org/0000-](https://orcid.org/0000-0002-2211-7731)
31 0002-2211-7731

32

33 **Відомості про перекладачів:**

34 ^a The Danylo Galytsky Lviv National Medical University, 69, Pekarska str.,
35 79010, Lviv, Ukraine

36

37 Примітка: погляди, висловлені у статті, є власною думкою авторів і не
38 відображають офіційну позицію установи/ організації.

39

Резюме

40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79

Мета: скласти описову класифікацію надкомплектних зубів (НКЗ) в ділянці премолярів та молярів для використання в описі конусно-променевих комп'ютерних томограм (КПКТ). Метою також є поширення значної кількості зображень КПКТ за моделлю відкритого доступу.

Матеріали та методи: Для складання огляду ми провели пошук безкоштовних для перегляду повних статей на PubMed з інформацією про: 1) КПКТ НКЗ у ділянці премолярів та молярів; 2) Ускладнення, пов'язані з наявністю НКЗ в ділянці молярів та премолярів. До огляду також були додані класифікації НКЗ в ділянці премолярів і молярів, представлені у інших дослідженнях.

Результати: Нами було знайдено 29 клінічних випадків НКЗ, які ми проілюстрували 84-ма малюнками. Ми розділили наш ілюстративний огляд на: 1) Однобічні НКЗ на нижній щелепі; 2) Однобічні НКЗ на верхній щелепі; 3) Однобічні мікродонтичні НКЗ; 4) Двобічні НКЗ; 5) НКЗ з додатковими особливостями; 6) Випадки значної гіпердонтії.

Висновки: Створено класифікаційну матрицю для НКЗ в ділянці премолярів і молярів з 11 дескрипторами та 50 блоками. Дескрипторами були: 1) розташування коронки НКЗ в аксіальній проекції, 2) вертикальне розташування вершини горбка у відношенні до найближчого прорізаного зуба в корональній проекції, 3) форма, 4) розподіл, 5) положення (у відношенні до положення нормально прорізаного зуба) в сагітальній проекції, 6) Стан прорізування НКЗ в сагітальній проекції, 7) Розмір фолікула в сагітальній проекції, 8) Зовнішня резорбція коренів сусідніх зубів, спричинена НКЗ та його розташуванням у відношенні до довгої осі ураженого зуба, 9) внутрішня резорбція НКЗ, 10) ускладнення у сусідніх зубах, спричинені наявністю НКЗ, 11) ушкодження навколишніх анатомічних структур внаслідок видалення НКЗ. Малюнками з літератури, що знаходилася у відкритому доступі, було проілюстровано 11 блоків. У нашому ілюстративному огляді нам вдалося проілюструвати 45 з 50 блоків, і надати читачам вільний доступ до більш повного опису КПКТ НКЗ в ділянці премолярів та молярів, ніж у раніше опублікованих дослідженнях.

Ключові слова: надкомплектні зуби, конусно-променева комп'ютерна томографія, премоляр, моляр.

80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100
101
102
103
104
105
106
107
108
109
110
111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123

Вступ

Надкомплектні зуби – зуби, закладені понаднормово щодо стандартної кількості зубів у дитячому чи постійному зубному ряду [1]. Їх поширеність варіює серед різних популяцій людей і коливається від 0,1 до 4% [1]. Їх може бути виявлено випадково, або під час аналізу ортопантомограми (ОПТГ), проведеної з метою пошуку причини порушення прорізування зубів. Однак, ортопантомографічні зображення вирізняються значною кількістю спотворень та накладань, що ускладнює діагностику НКЗ [1]. На сьогодні перевагу надають КПКТ [2], особливо для діагностики НКЗ в ортодонтичній практиці [3-5]. У літературі вже було запропоновано одинадцять типів класифікацій НКЗ [6-17]. Усі НКЗ були класифіковані за морфологією/формою та розташуванням [7-17]. Сім класифікацій НКЗ були засновані на звичайній рентгенографії зубів, яка використовувалася до ери КПКТ [7-13]. Чотири класифікації були пов'язані лише з описом НКЗ у фронтальній ділянці [7-9, 13]. У семи статтях було представлено конкретні класифікації НКЗ в області премолярів і молярів [10-12, 14-17]. Ускладнення, пов'язані з НКЗ, були присутні лише в одній класифікації [16]. Усі статті, опубліковані після 2003 року та пов'язані з класифікацією НКЗ, надані без зображень КПКТ [14-17]. Лише одна стаття з 1999 року [12] була доступна у відкритому доступі, але без жодного зображення КПКТ.

Метою нашого дослідження було побудувати описову класифікаційну матрицю, щоб забезпечити найбільш повну характеристику НКЗ в ділянці премолярів і молярів під час складання опису КПКТ; зібрати вже відомі класифікації з інформацією щодо ускладнень, пов'язаних із НКЗ, із зображеннями КПКТ; надати читачам ілюстрації різноманітних ситуацій, пов'язаних із НКЗ в ділянці премолярів і молярів, з доступних зображень, знайдених у літературі з відкритим доступом, а також з колекції КПКТ нашої університетської клініки. Ми хотіли поділитися зображеннями у відкритій моделі публікації, що дозволяє будь-кому використовувати ці зображення, частини тексту або повну статтю (за умови правильного цитування джерела та поширення у відкритому доступі за моделлю CC-BY-SA (*Із зазначенням авторства — Розповсюдження на тих самих умовах*) згідно з переліком ліцензій Creative Commons.))

Матеріали і методи

Для складання огляду ми спочатку провели пошук безкоштовних англomовних статей з повним текстом з інформацією про НКЗ в ділянці премолярів і молярів з зображеннями КПКТ. Використовували лише одну інформаційну базу – PubMed без часових обмежень. Пошуковий запит було складено наступним чином: ("tooth, supernumerary" [MeSH Terms] OR ("tooth" [All Fields] AND "supernumerary" [All Fields]) OR "supernumerary tooth" [All Fields] OR ("supernumerary" [All Fields] AND "teeth" [All Fields]) OR "supernu-

merary teeth" [All Fields] AND "CBCT" [All Fields] AND (ffrft [Filter]). Пошук було здійснено однією особою 13.11.2021. Критеріями включення були: наявність надкомплектних зубів у ділянці премолярів та молярів (від мезіальної поверхні першого премоляра до мезіальної поверхні третього моляра) та наявність зображень КПКТ з морфологією і розташуванням НКЗ. Критеріями виключення були: наявність НКЗ в ділянці між іклами, синдромальні пацієнти, дослідження на тваринах, експериментальні дослідження та статті, позначені як «безкоштовний повний текст» без безкоштовного доступу до тексту у форматі PDF. Нами було знайдено 45 статей, з яких 41 статтю було виключено з огляду, 4 статті включено [2,18-20]. Аналогічним чином ми проводили пошук статей з описом КПКТ НКЗ в ділянці премолярів та молярів, у яких було представлено інформацію щодо ускладнень, пов'язаних з наявністю НКЗ. Пошуковий запит було складено наступним чином: ("tooth, supernumerary" [MeSH Terms] OR "tooth" [All Fields] AND "supernumerary" [All Fields]) OR "supernumerary tooth" [All Fields] OR ("supernumerary" [All Fields] AND "teeth" [All Fields]) OR "supernumerary teeth" [All Fields] AND ("complicances" [All Fields] OR "complicate" [All Fields] OR "complicated" [All Fields] OR "complicates" [All Fields] OR "complicating" [All Fields] OR "complication" [All Fields] OR "complications" [All Fields] OR "complications" [MeSH Subheading] OR "complications" [All Fields]) AND ("retinal cone photoreceptor cells" [MeSH Terms] OR ("retinal" [All Fields] AND "cone" [All Fields] AND "photoreceptor" [All Fields] AND "cells" [All Fields]) OR "retinal cone photoreceptor cells" [All Fields] OR "cone" [All Fields] AND "beam" [All Fields]) AND ((fha [Filter]) AND (humans [Filter]) AND (English [Filter])). Пошук було здійснено однією особою 01.10.2021. Критеріями включення були: наявність надкомплектних зубів у ділянці премолярів та молярів (від мезіальної поверхні першого премоляра до мезіальної поверхні третього моляра) та наявність опису ускладнень, пов'язаних з НКЗ та шляхами їх лікування. Критеріями виключення були: наявність НКЗ в інших ділянках (мезіоденс, ікла, різці), а також синдромальні пацієнти. Ми знайшли 20 статей, 6 з яких було обрано для огляду [1, 21-25], з яких одна у вільному доступі [21], і 5 у закритому доступі [1,22-25]. Загалом, для цього огляду ми відібрали 17 статей: 10 статей, знайдених за допомогою пошукового запиту на PubMed [1,2, 18-25], і 7 статей, що стосуються класифікацій НКЗ [10-12, 14-17].

Результати

Серед описів КПКТ щелепно-лищевої ділянки, проведених у наших університетських клініках, ми знайшли 168 описів, що містили термін «надкомплектні», серед яких 25 описів стосувалися власне НКЗ в ділянці премолярів та молярів. Ми додатково отримали ще 4 клінічні випадки від наших колег з приватної стоматологічної практики, за допомогою соціальних медіа (Група журналу Nemesis у Facebook)[26].

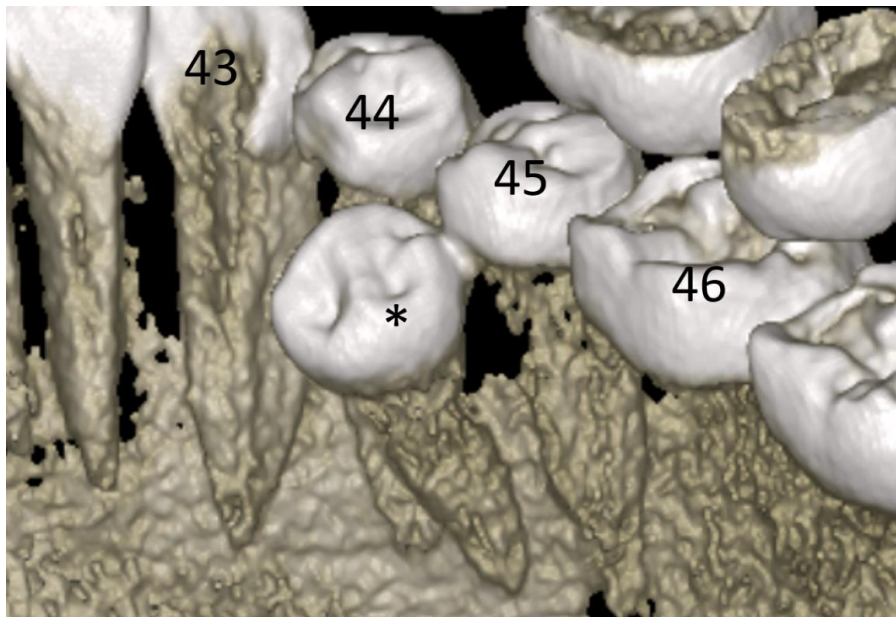
169
170

1. Однобічні НКЗ на нижній щелепі

171
172
173
174
175
176

Рис. 1. Пацієнт №1. КПКТ Planmeca 3D Mid. А. Аксіальна проєкція. НКЗ (*) в лінгвальному положенні між коренями 44 та 45 зубів. В. Корональна проєкція. Стрілка: НКЗ прорізаний, нормальної форми, розташований на рівні горбка 45 зуба.

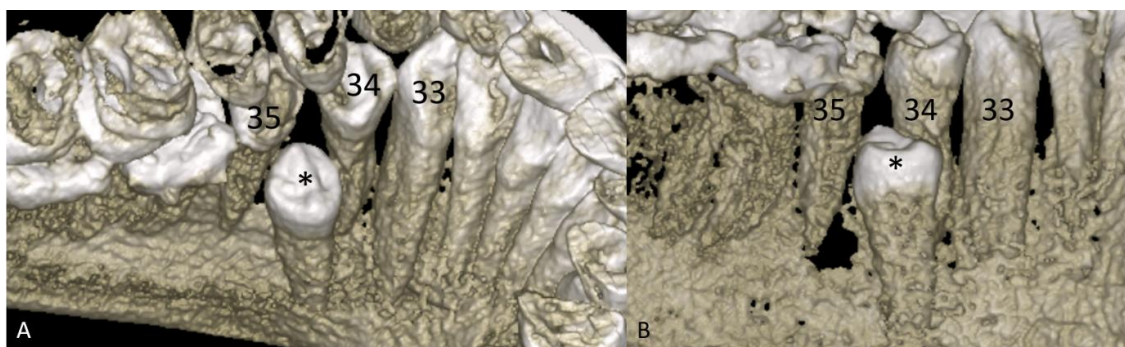
177
178
179
180
181
182

Рис. 2. Пацієнт №1. КПКТ Planmeca 3D Mid. 3D-реконструкція. Проєкція з лінгвального боку правої половини нижньої щелепи. НКЗ (*) нормальної форми розташований паралельно до зуба №45. Відсутній контакт кореня НКЗ та коренів 44 та 45 зубів.

183
184
185
186
187
188
189
190
191
192

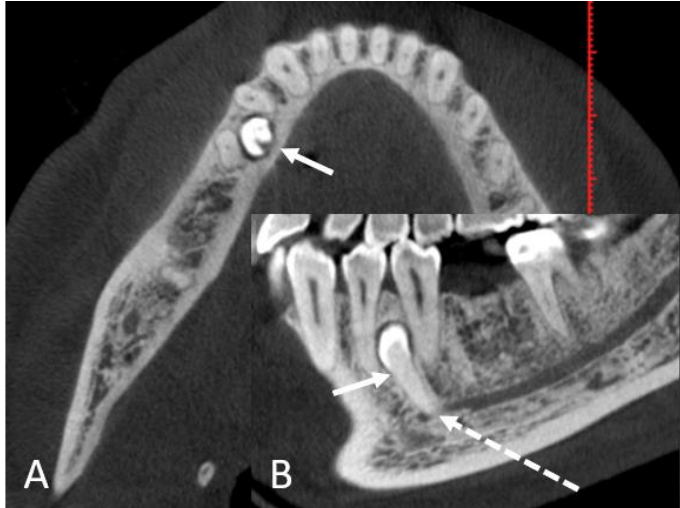
Рис. 3. Пацієнт №2. КПКТ Planmeca 3D Mid. А. Аксіальна проєкція. Ретинований НКЗ (*) з лінгвального боку між коренями 34 та 35 зубів. Мезіальна ротація 35 зуба. В. Корональна проєкція. НКЗ (*) ретинований, нормальної форми, коронка розташована на рівні середньої третини коренів 34 та 35 зубів. НКЗ орієнтований вертикально, паралельно до 34 та 35 зубів. Товста стрілка – лівий підборідний отвір. Безпосередня близькість між лівим нижньощелепним каналом та коренем НКЗ.

193
194
195
196
197
198
199
200
201

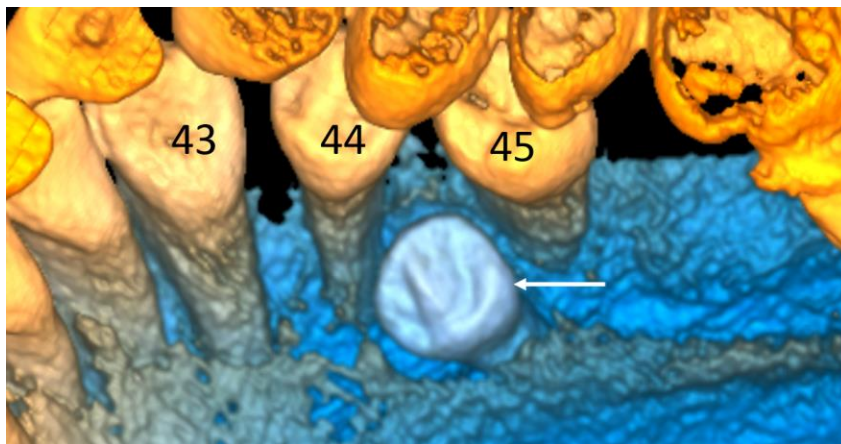
Рис. 4. Пацієнт №2. КПКТ Planmeca 3D Mid. А. 3D-реконструкція, Проекція з оклюзійно-лінгвального боку лівої половини нижньої щелепи. НКЗ (*) нормальної форми між 34 та 35 зубами. В. 3D-реконструкція, Проекція лінгвального боку лівої половини нижньої щелепи. 35 зуб нахилений у мезіальному напрямку. НКЗ (*) з лінгвального боку.

202
203
204
205
206
207
208
209

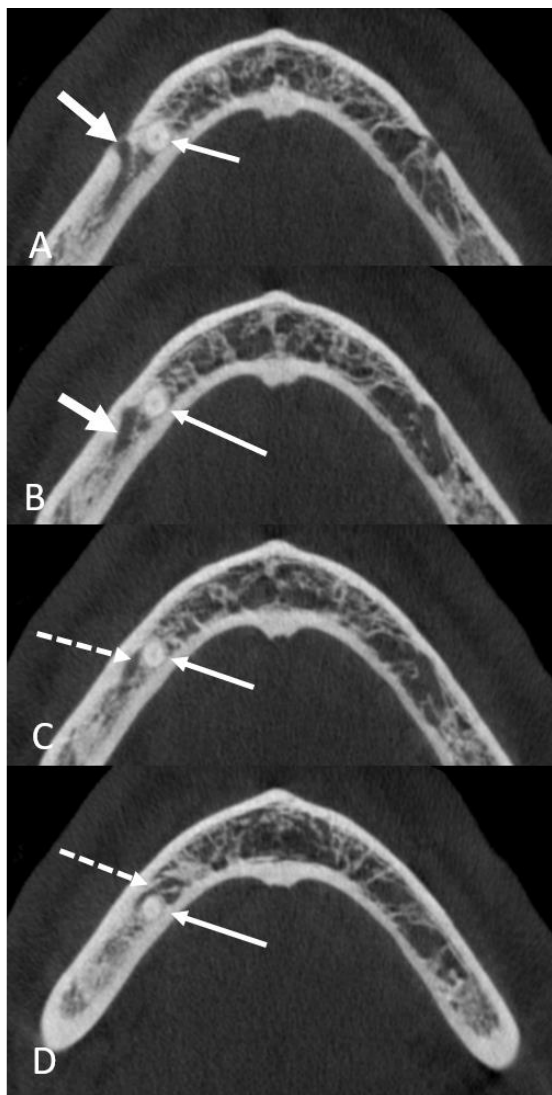
Рис. 5. Пацієнт №3. КПКТ Planmeca 3D Mid. А. Аксиальна проєкція. Стрілка – ретинований НКЗ між коренями 44 та 45 зубів. В. Парасагітальна проєкція. Стрілка – ретинований НКЗ нормальної форми, коронка розташована на рівні апікальної третини коренів 44 та 45 зубів. Стрілка з пунктиром: верхівка кореня НКЗ розташована в безпосередній близькості до нижньощелепного каналу.

210
211
212
213
214

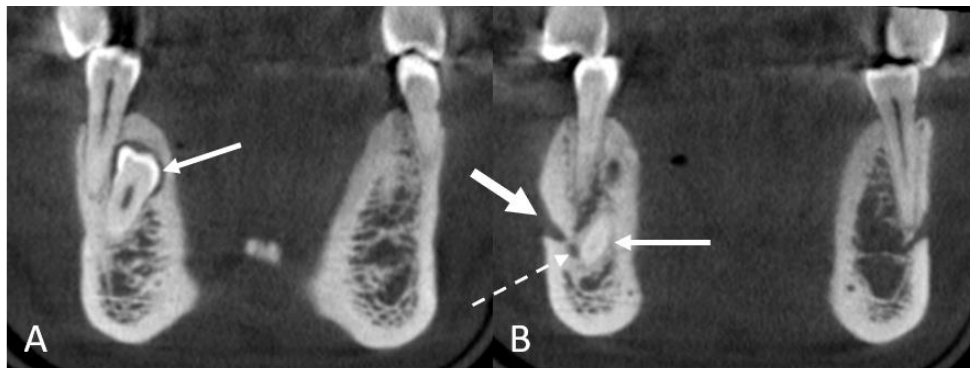
Рис. 6. Пацієнт №3. КПКТ Planmeca 3D Mid. 3D – реконструкція, Проекція з оклюзійно-лінгвального боку правої нижньої щелепи. Стрілка: НКЗ нахилений у мезіальному напрямку.

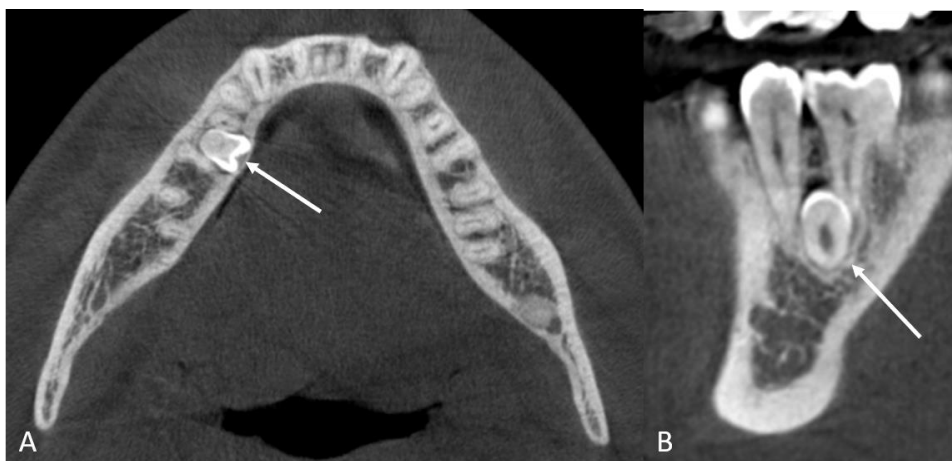
215
216
217
218
219
220
221
222
223
224

Рис. 7. Пацієнт №3. КПКТ Planmeca 3D Mid. Аксіальна проєкція. А. Товста стрілка: правий підборідний отвір. Стрілка: корінь НКЗ. В. Товста стрілка: правий нижньощелепний канал. Стрілка: корінь НКЗ. С. Стрілка з пунктиром: Додаткова передня гілка правого нижнього альвеолярного нерва, розташована дистальніше від кореня НКЗ (стрілка). D. Стрілка з пунктиром: Додаткова передня гілка правого нижнього альвеолярного нерва контактує з передньою поверхнею кореня НКЗ (стрілка).

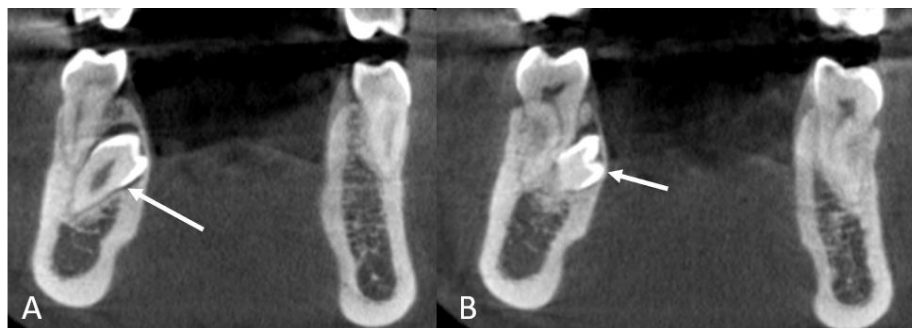
225
226
227
228
229
230
231
232

Рис. 8. Пацієнт №3. КПКТ Planmeca 3D Mid. А. Корональна проєкція. Стрілка: ретинований НКЗ нормальної форми, коронка розташована на рівні апікальної третини кореня 44 зуба. В. Корональна проєкція. Товста стрілка: правий підборідний отвір. Стрілка з пунктиром: Додаткова передня гілка правого нижнього альвеолярного нерва контактує з передньою поверхнею кореня НКЗ (стрілка).

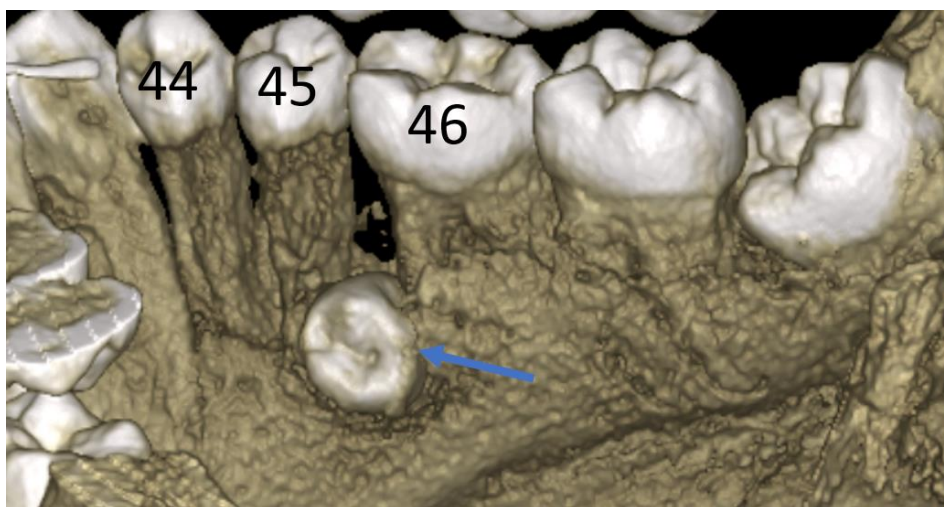
233
234
235
236
237
238
239
240
241
242
243

Рис. 9. Пацієнт №4. КПКТ Planmeca 3D Mid. А. Аксиальна проєкція. Стрілка: НКЗ ретинований і нахилений у лінгвальний бік. В. Сагітальна проєкція. Стрілка: коронка НКЗ розташована на рівні апікальної третини коренів 45 та 46 зубів.

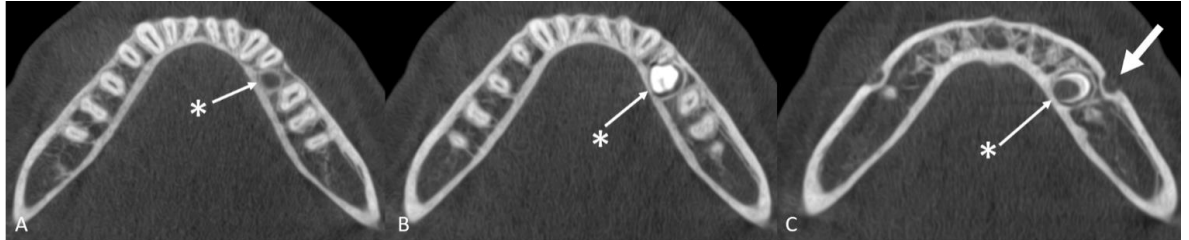
244
245
246
247
248
249
250
251
252

Рис. 10. Пацієнт №4. КПКТ Planmeca 3D Mid. А. Корональна проекція. Стрілка: НКЗ нормальної форми, ретинований та нахилений у лінгвальний бік. Безпосередня близькість між коренем НКЗ і коренем 45 зуба без видимої резорбції. В. Корональна проекція. Стрілка: НКЗ нормальної форми, ретинований і нахилений у лінгвальний бік. Безпосередня близькість між коренем НКЗ та мезіальним коренем 46 зуба без видимої резорбції.

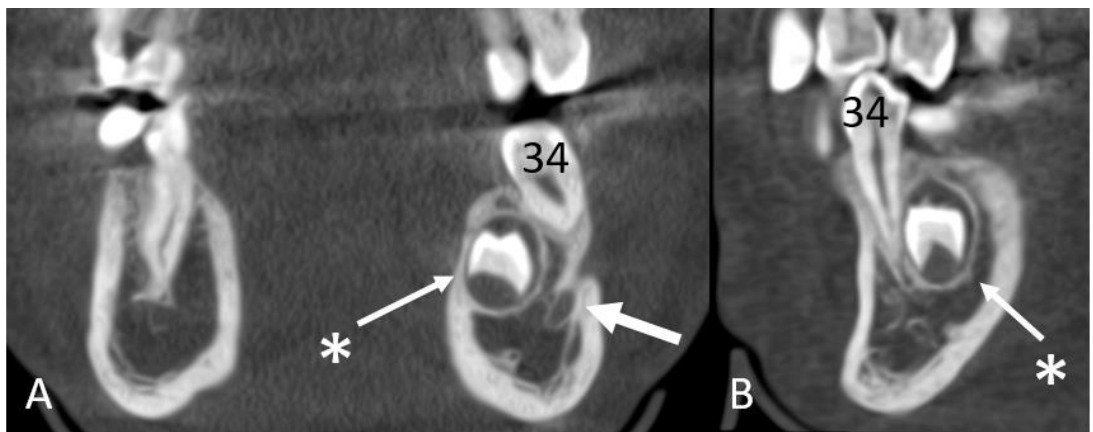
253
254
255
256
257
258
259
260
261
262

Рис. 11. Пацієнт №4. КПКТ Planmeca 3D Mid. 3D-реконструкція. Проекція з оклюзійно-лінгвального боку правої нижньої щелепи. Стрілка: НКЗ ретинований, коронка розташована на рівні апікальної третини коренів 45 та 46 зубів, зуб нахилений у лінгвальний бік.

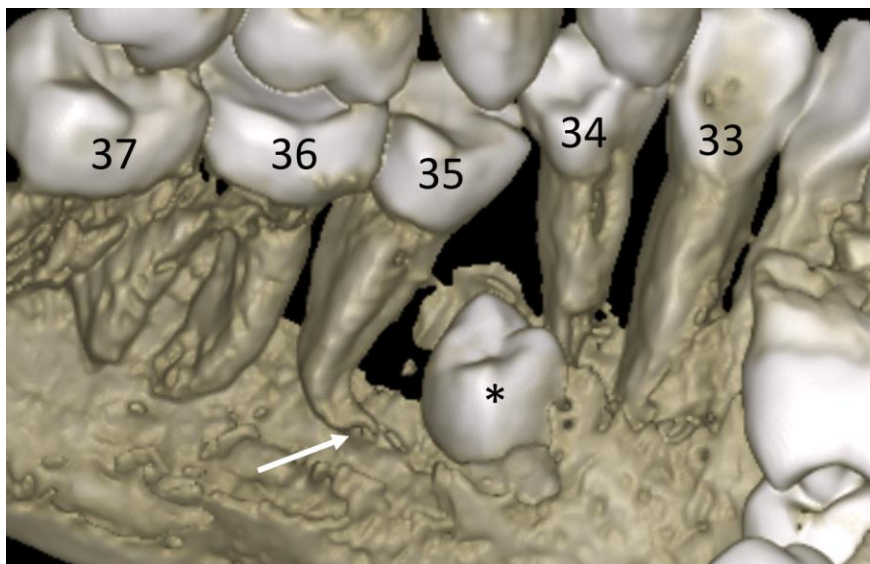
263
264
265
266
267
268

Рис. 12. Пацієнт №5. (15 років). КПКТ Planmeca 3D Mid. А. Фолікул НКЗ (*) між 34 та 35 зубом. В. Горбок НКЗ (*) в лінгвальній позиції між 34 та 35 зубом. С. Корінь НКЗ (*) з лінгвального боку. Товста стрілка: лівий підборідний отвір.

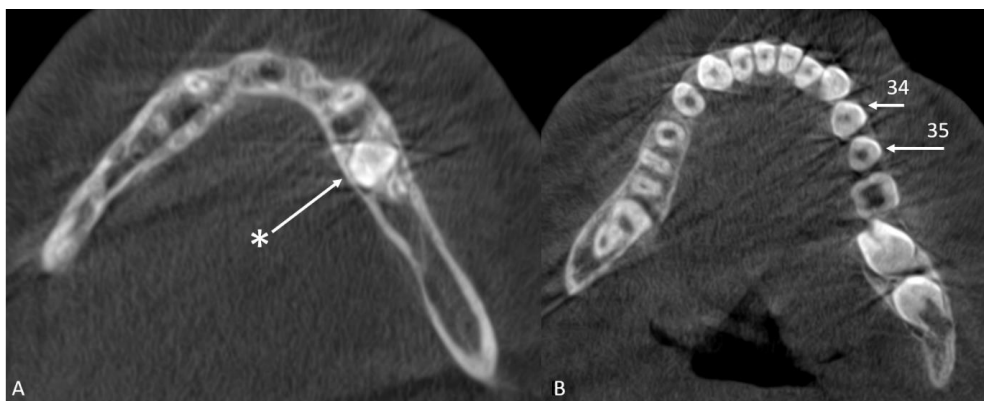
269
270
271
272
273
274
275
276
277
278
279
280
281
282
283
284
285

Рис. 13. Пацієнт №5 (15 років). КПКТ Planmeca 3D Mid. А. Корональна проєкція. НКЗ (*) у формі зубної бруньки, що розвивається. Ретинований НКЗ (*) з лінгвального боку на відстані від нижньощелепного каналу. (товста стрілка). В. Сагітальна проєкція. НКЗ (*) в безпосередній близькості до апікальної третини кореня 34 зуба.

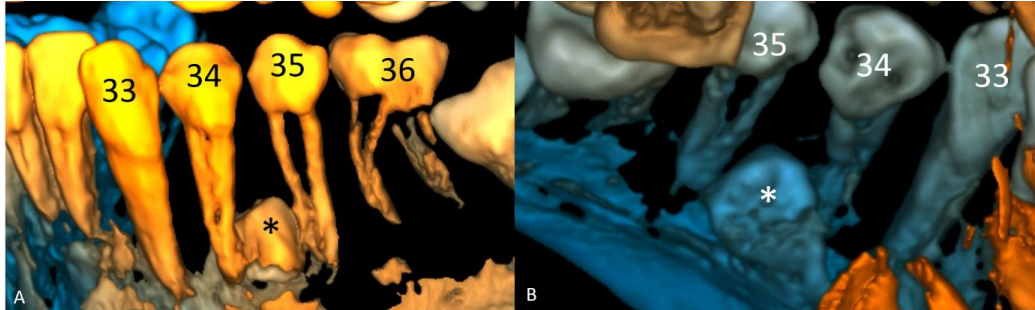
286
287
288
289
290
291
292
293

Рис. 14. Пацієнт №5 (15 років). КПКТ Planmeca 3D Mid. 3D-реконструкція. Проекція з лінгвального боку лівої половини нижньої щелепи. 35 зуб нахилений у мезіальний бік. Розшарування кореня 35 зуба (стрілка). НКЗ (*) у формі зубної бруньки, що розвивається, знаходиться в безпосередній близькості до апікальної третини кореня 34 зуба.

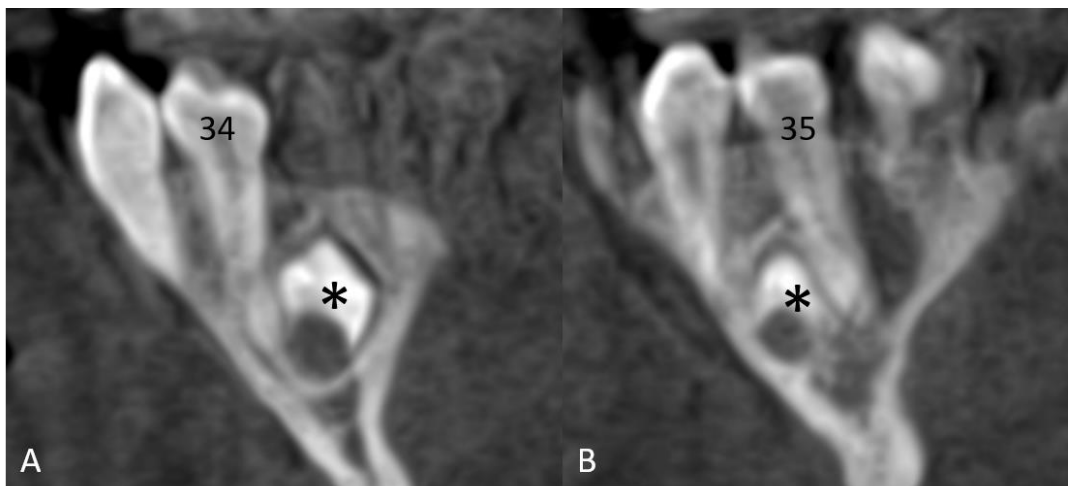
294
295
296
297
298
299
300

Рис. 15. Пацієнт №6. КПКТ Planmeca 3D Mid. Аксиальна проекція. А. НКЗ (*) з лінгвального боку лівої нижньої щелепи. В. 34 та 35 зуби ротовані у мезіальному напрямку.

301
302
303
304
305
306
307
308

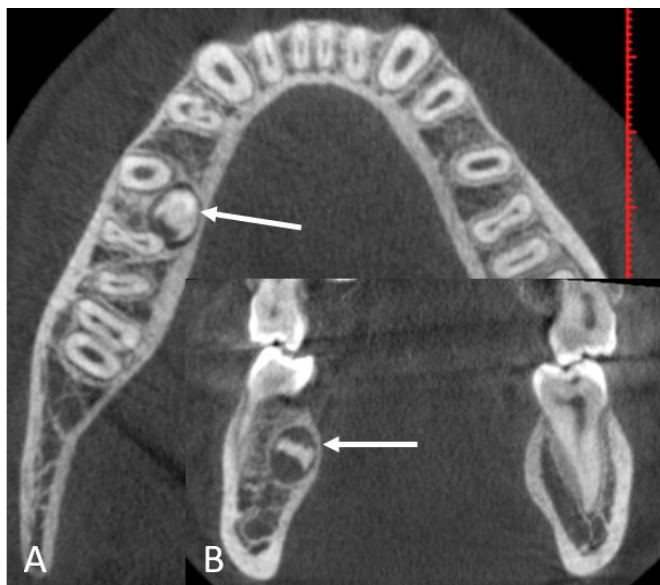
Рис. 16. Пацієнт №6. КПКТ Planmeca 3D Mid. А. 3D-реконструкція. Проекція з вестибулярного боку лівої половини нижньої щелепи. Ретинований НКЗ (*) у формі зубної бруньки, що розвивається, між апікальними третинами коренів 34 та 35 зубів. В. 3D-реконструкція. Проекція з лінгвального боку лівої половини нижньої щелепи. НКЗ (*) між коренями 34 та 35 зубів.

309
310
311
312
313
314
315
316
317
318
319
320

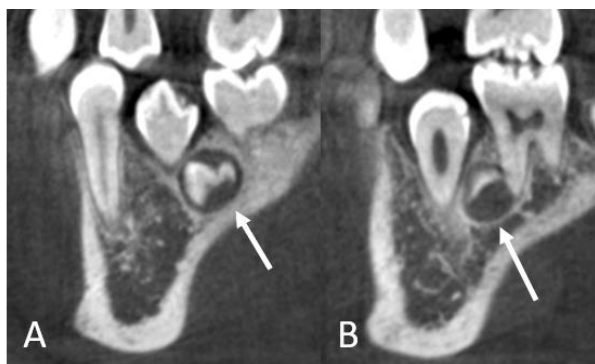
Рис. 17. Пацієнт №6. КПКТ Planmeca 3D Mid. Сагітальна проекція. А. НКЗ (*) у формі зубної бруньки, що розвивається, знаходиться в безпосередній близькості до апікальної третини кореня 34 зуба. В. НКЗ (*) знаходиться в безпосередній близькості до апікальної третини кореня 35 зуба.

321
322
323
324
325
326

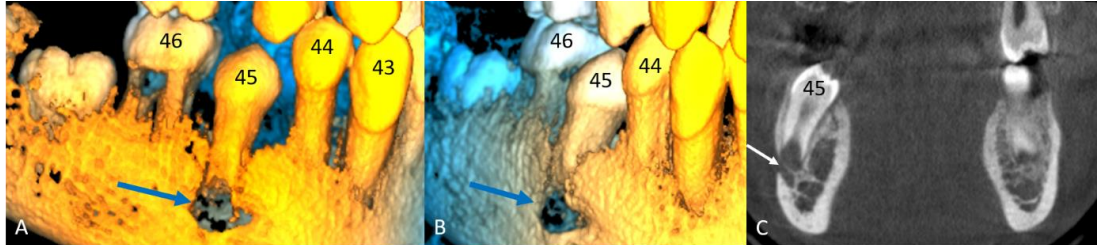
Рис. 18. Пацієнт №7. КПКТ Planmeca 3D Mid. А. Аксіальна проекція. НКЗ (стрілка) з лінгвального боку, між коренями 45 та 46 зубів. В. Корональна проекція. НКЗ (стрілка) у формі зубної бруньки, що розвивається, ретинований з лінгвального боку.

327
328
329
330
331
332
333
334
335

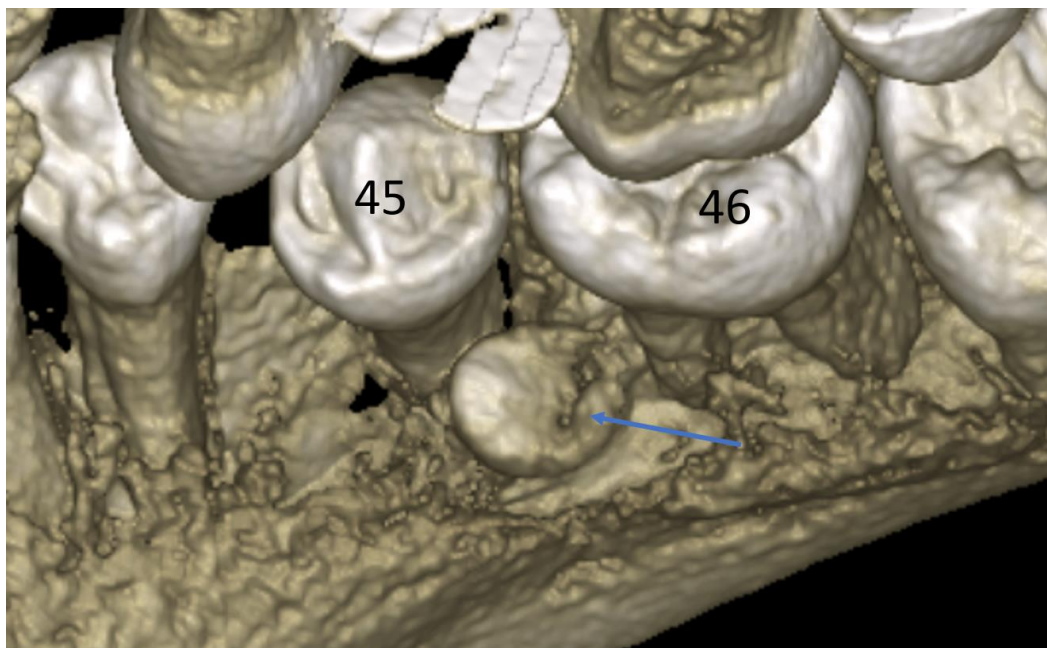
Рис. 19. Пацієнт №7. КПКТ Planmeca 3D Mid. А. Сагітальна проекція. НКЗ (стрілка) знаходиться в безпосередній близькості до апікальної третини кореня 45 зуба. В. Сагітальна проекція. НКЗ (стрілка) знаходиться в безпосередній близькості до апікальної третини мезіального кореня 46 зуба. Ознак зовнішньої резорбції коренів сусідніх зубів внаслідок наявності НКЗ не виявлено.

336
337
338
339
340
341
342
343
344
345
346
347

Рис. 20. Пацієнт №7. КПКТ Planmеса 3D Mid. А. 3D-реконструкція. Проекція з вестибулярного боку правої половини нижньої щелепи. 45 зуб ретинований, розташований з вестибулярного боку, верхівка кореня знаходиться в безпосередній близькості до правого підборідного отвору (стрілка). В. 3D-реконструкція. Проекція з вестибулярного боку правої половини нижньої щелепи. 45 зуб ретинований, нахилений у лінгвальному напрямку, розташований з вестибулярного боку, верхівка кореня знаходиться в безпосередній близькості до правого підборідного отвору. С. Корональна проекція. Верхівка кореня 45 зуба контактує з правим підборідним отвором.

348
349
350
351
352

Рис. 21. Пацієнт №7. КПКТ Planmеса 3D Mid. 3D-реконструкція. Проекція з оклюзійно-лінгвального боку правої половини нижньої щелепи. НКЗ (стрілка) з лінгвального боку між коренями 45 та 46 зубів.

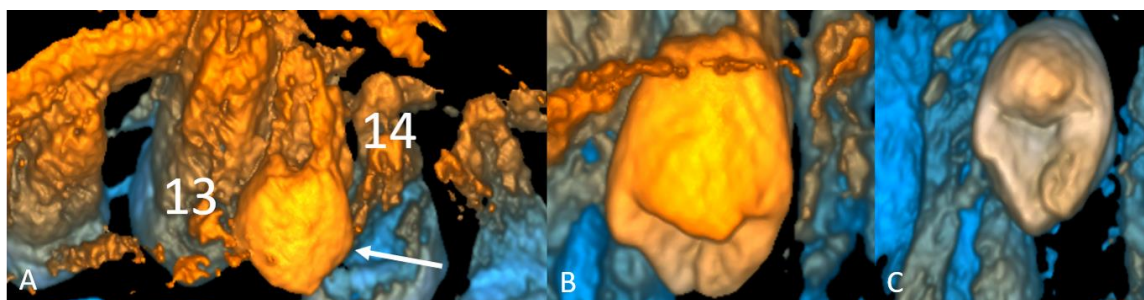
353
354

2. Однобічні НКЗ верхньої щелепи

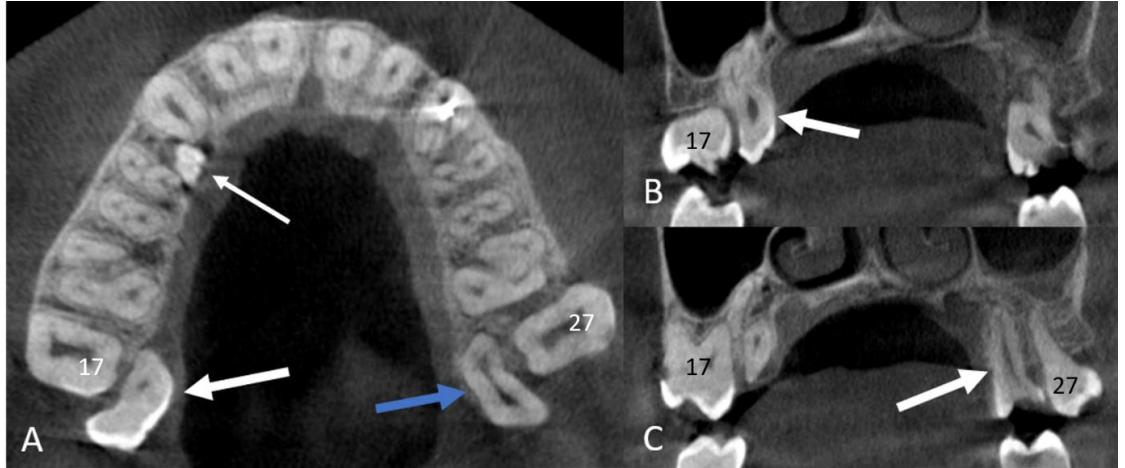
355
356
357
358
359
360
361
362
363

Рис. 22. Пацієнт №8. КПКТ Planmeca 3D Mid. А. Аксиальна проєкція. НКЗ (тонка стрілка) з піднебінного боку між коренями 13 та 14 зубів. Товсті стрілки: дисморфічні 18 (одна стрілка) та 28 (дві стрілки) зуби. В. Сагітальна проєкція. НКЗ (стрілка) нормальної форми, ретинований, коронка знаходиться на рівні середньої третини коренів 13 та 14 зубів. С. Корональна проєкція. НКЗ (стрілка) ретинований, нахилений у піднебінний бік.

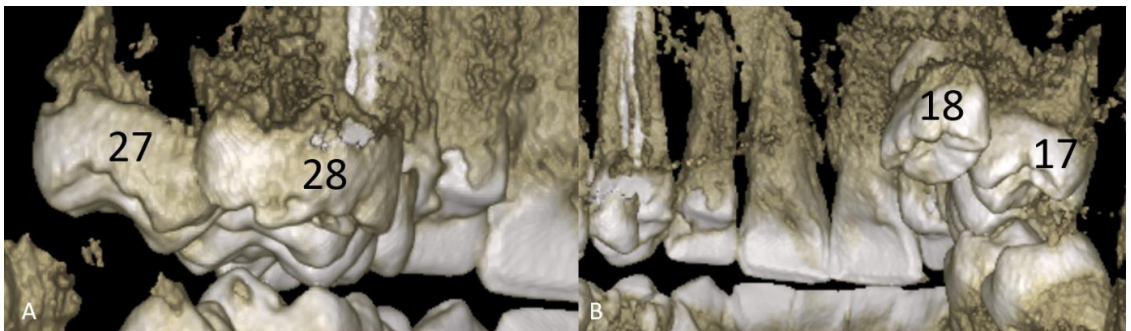
364
365
366
367
368
369
370
371
372
373
374
375
376
377
378

Рис. 23. Пацієнт №8. КПКТ Planmeca 3D Mid. А. 3D-реконструкція. НКЗ (стрілка) нормальної форми, коронка знаходиться на рівні середньої третини коренів 13 та 14 зубів. В. 3D-реконструкція. Задньо-передня проєкція. Коронка НКЗ. Асиметрія переднього горбка. С. 3D-реконструкція. Проекція з оклюзійного боку. Дисморфічна коронка НКЗ.

379
380
381
382
383
384
385
386
387
388

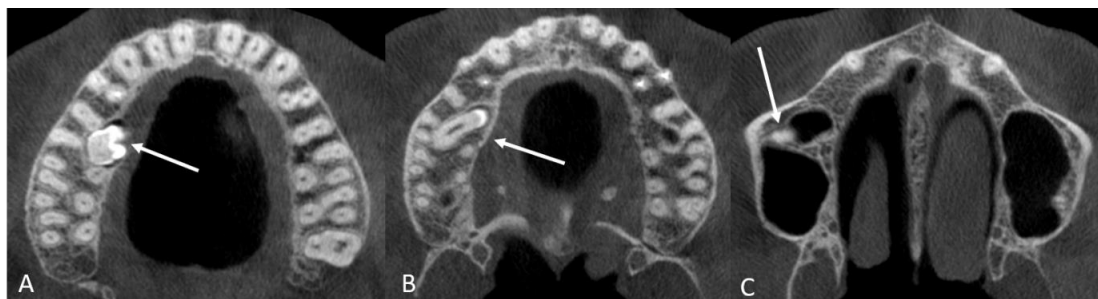
Рис. 24. Пацієнт №8. КПКТ Planmeca 3D Mid. А. Аксиальна проєкція. НКЗ (тонка стрілка). Біла товста стрілка: дисморфічний 18 зуб, розташований з піднебінного боку, піднебінніше від 17 зуба. Синя товста стрілка: дисморфічний 28 зуб, розташований з піднебінного боку, піднебінніше від 28 зуба. В. Корональна проєкція. 18 зуб (стрілка) піднебінніше до 17 зуба з коренями, оточеними верхньощелепним синусом. С. Корональна проєкція. 28 зуб (стрілка) піднебінніше до 27 зуба, без сполучення з лівим верхньощелепним синусом.

389
390
391
392
393
394
395
396
397
398

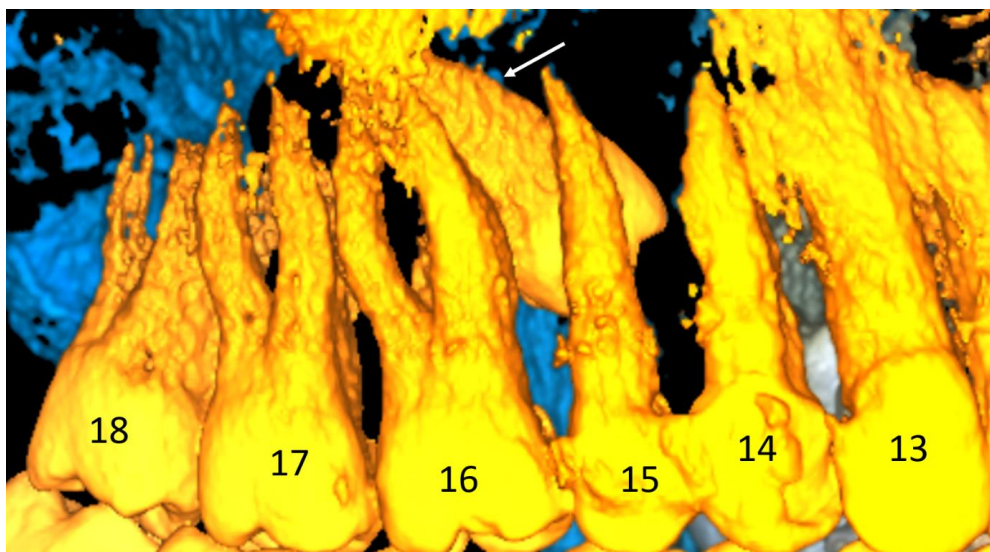
Рис. 25. Пацієнт №8. КПКТ Planmeca 3D Mid. 3D-реконструкція. Задньо-передня проєкція верхньої щелепи. А. Лівий бік. Дисморфічний 28 зуб, розташований піднебінніше відносно 27 зуба. В. Правий бік. Дисморфічний 18 зуб знаходиться піднебінніше відносно 17 зуба.

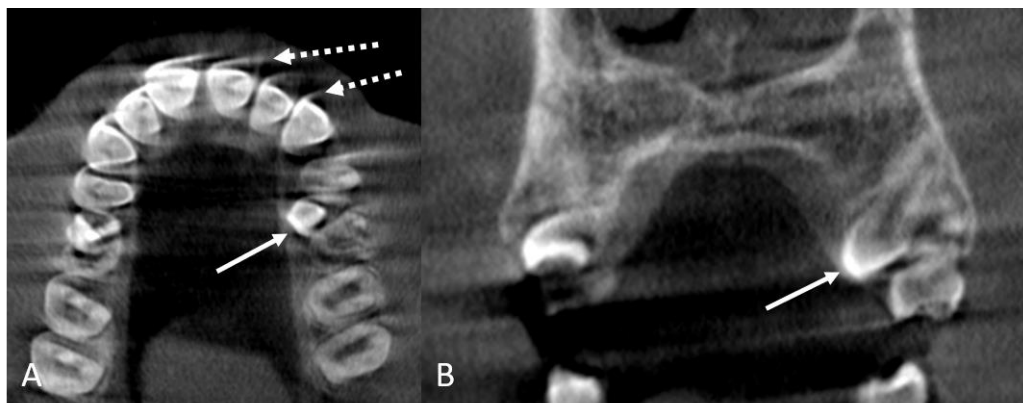
399
400
401
402
403
404
405
406
407

Рис. 26. Пацієнт №9. КПКТ Planmeca 3D Mid. А. Аксиальна проєкція. Коронка НКЗ (стрілка) розташована з піднебінного боку між коренями 15 та 16 зубів. В. Аксиальна проєкція. НКЗ (стрілка) знаходиться інтраальвеолярно, нахилений, корінь розташований між коренями 16 та 15 зуба. Ознак зовнішньої резорбції коренів 16 зуба, спричиненої наявністю НКЗ, немає. С. Аксиальна проєкція. Верхівка кореня НКЗ (стрілка) розташована в перетинці (септі) правого верхньощелепного синуса.

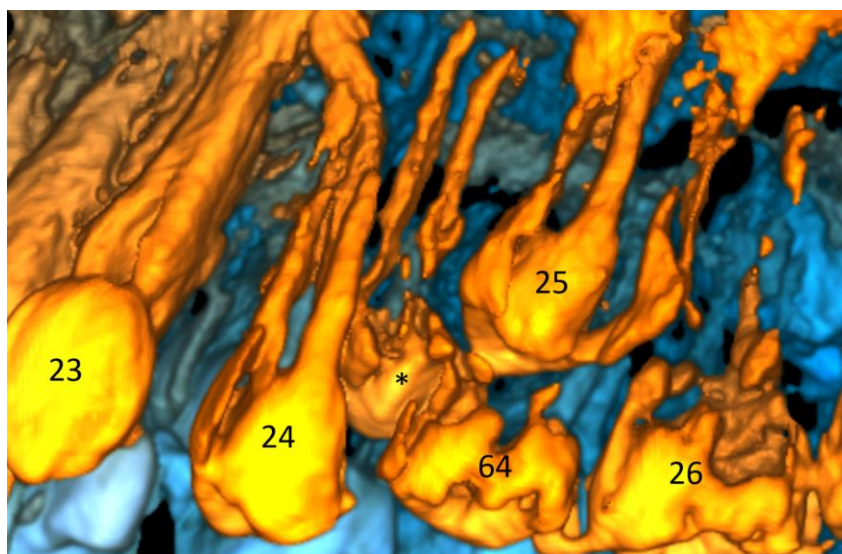
408
409
410
411
412
413
414
415
416
417

Рис. 27. Пацієнт №9. КПКТ Planmeca 3D Mid. 3D-реконструкція. Проєкція з вестибулярного боку правої половини верхньої щелепи. НКЗ (стрілка) нормальної форми, ретинований, нахилений у піднебінний бік, і до середньої сагітальної лінії голови. Горбок НКЗ розташований на рівні середньої третини кореня 15 зуба.

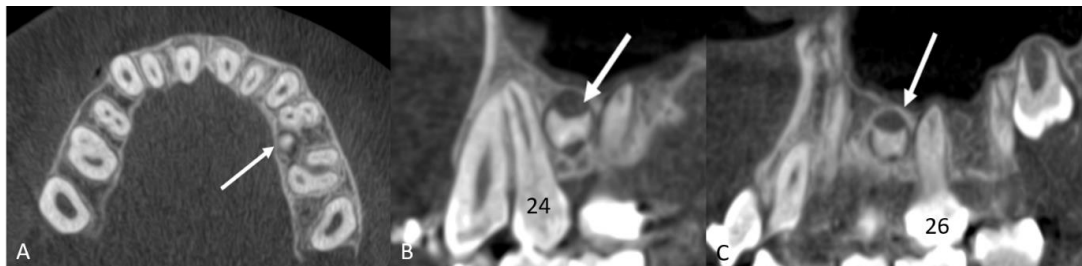
418
419
420
421
422
423
424
425

Рис. 28. Пацієнт №10. КПКТ Planmeca 3D Mid. А. Аксіальна проєкція. НКЗ (стрілка) розташований з піднебінного боку між коренями 24 та 64 зубів. На КПКТ виявлено артефакти, спричинені рухами пацієнта головою справа наліво під час проведення дослідження [27]. В. Корональна проєкція. НКЗ (стрілка) нормальної форми, ретинований, нахилений у піднебінний бік.

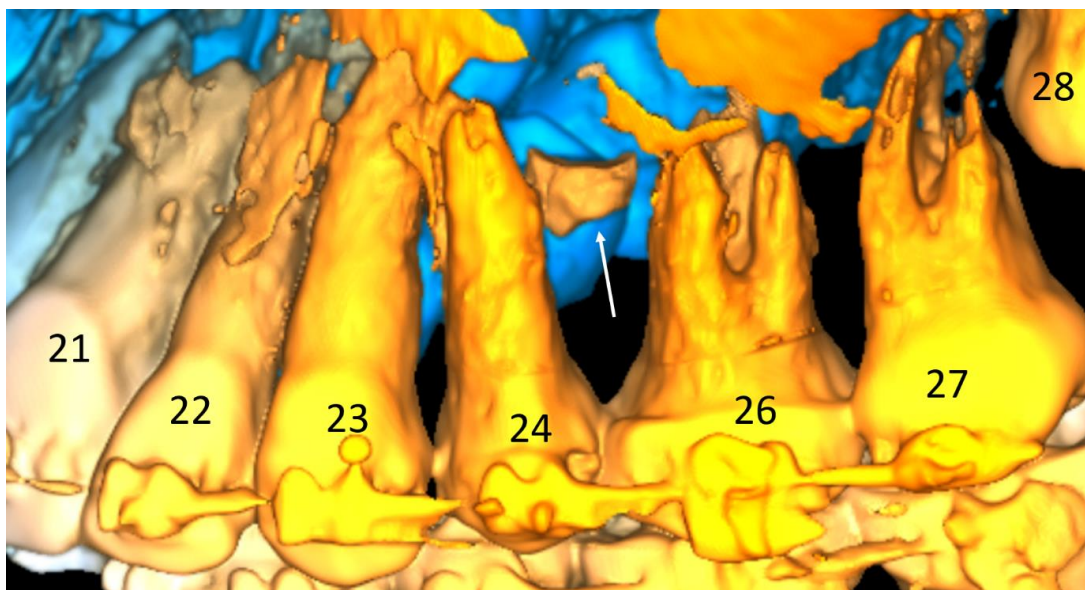
426
427
428
429
430
431
432

Рис. 29. Пацієнт №10. КПКТ Planmeca 3D Mid. 3D-реконструкція. Проекція з вестибулярного боку лівої половини верхньої щелепи. НКЗ (*) з піднебінного боку, нормальної форми, коронка знаходиться на рівні шийкової третини коренів зубів 24 та 64.

433
434
435
436
437
438
439
440
441

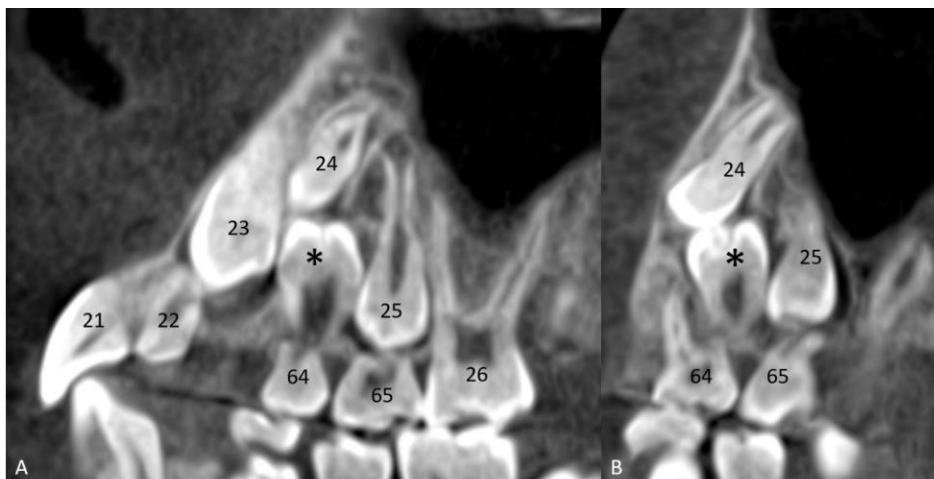
Рис. 30. Пацієнт №11. КПКТ Planmeca 3D Mid. А. Аксіальна проєкція. НКЗ (стрілка) з піднебінного боку, в безпосередній близькості до 24 зуба. Відсутність 25 зуба. В. Сагітальна проєкція. НКЗ (стрілка) у формі зубної бруньки, що розвивається, знаходиться на рівні апікальної третини кореня 24 зуба. С. Сагітальна проєкція. НКЗ (стрілка) знаходиться на рівні апікальної третини щічного мезіального кореня 26 зуба.

442
443
444
445
446
447
448
449
450
451

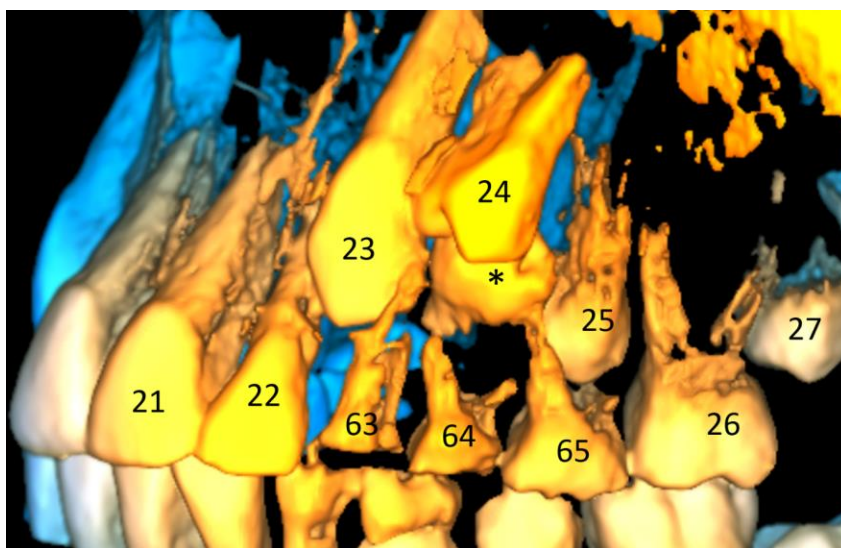
Рис. 31. Пацієнт №11. КПКТ Planmeca 3D Mid. 3D-реконструкція. Проєкція з вестибулярного боку лівої половини верхньої щелепи. НКЗ (стрілка) у формі зубної бруньки, що розвивається, знаходиться на рівні апікальної третини сусідніх коренів 24 та 26 зубів. 25 зуб відсутній.

452
453
454
455
456
457
458

Рис. 32. Пацієнт №12. КПКТ Planmeca 3D Mid. А. Реформат. Сагітальна проєкція. НКЗ (*) інвертований, ретинований, знаходиться між 64 та 24 зубами. В. Реформат. Сагітальна проєкція. НКЗ (*) інвертований, подібної до моляра форми. Оклюзійний контакт між НКЗ і ретинованим 24 зубом. Контакт між коренями НКЗ та коронкою 25 зуба.

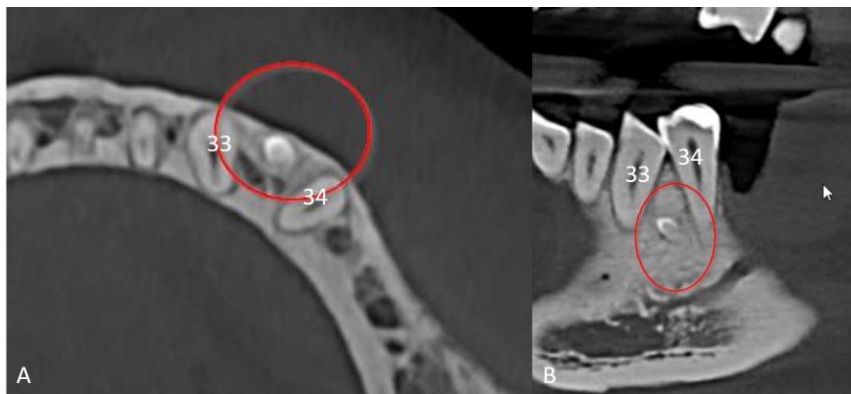
459
460
461
462
463
464

Рис. 33. Пацієнт №12. КПКТ Planmeca 3D Mid. 3D-реконструкція. Проекція з вестибулярного боку лівої половини верхньої щелепи. НКЗ (*) ретинований, інвертований, у формі моляра, між 24 та 64 зубами. 24 зуб нахилений, дистопований у вестибулярний бік, ротований: мезіальна поверхня 24 зуба обернена у вестибулярному напрямку.

465
466

3. Однобічні мікродонтичні НКЗ

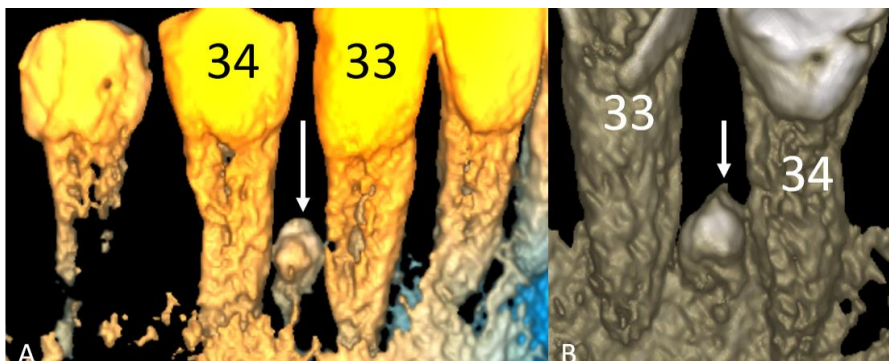
467
468
469
470
471
472
473
474

Рис. 34. Пацієнт №13. КПКТ Carestream 9600. А. Аксіальна проєкція. Ретинований, розташований вестибулярно, конічної форми мікродонтичний НКЗ (в кільці) між 33 та 34 зубами. 33 зуб ротовано у мезіальному напрямку. В. Сагітальна проєкція. НКЗ (в кільці) конічної форми ретинований, нахилений, розташований на рівні апікальної третини коренів сусідніх 33 та 34 зубів.

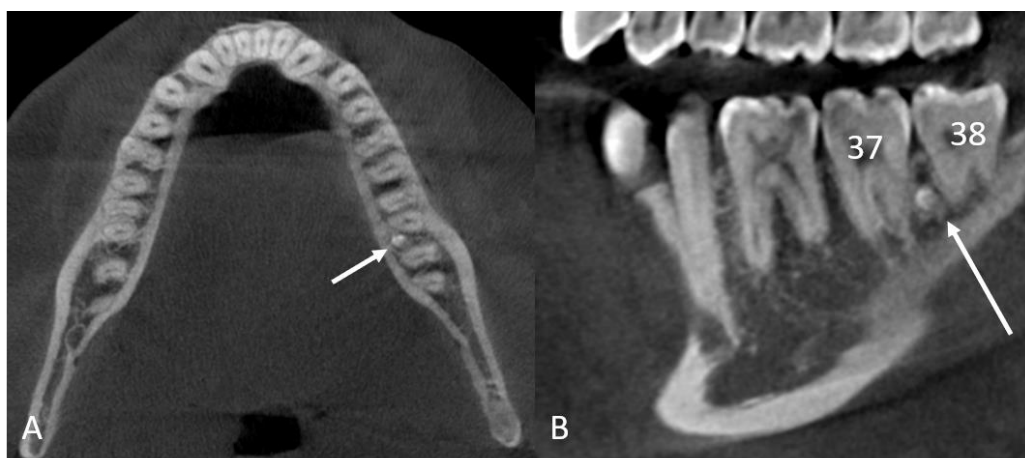

475
476
477
478
479
480
481
482

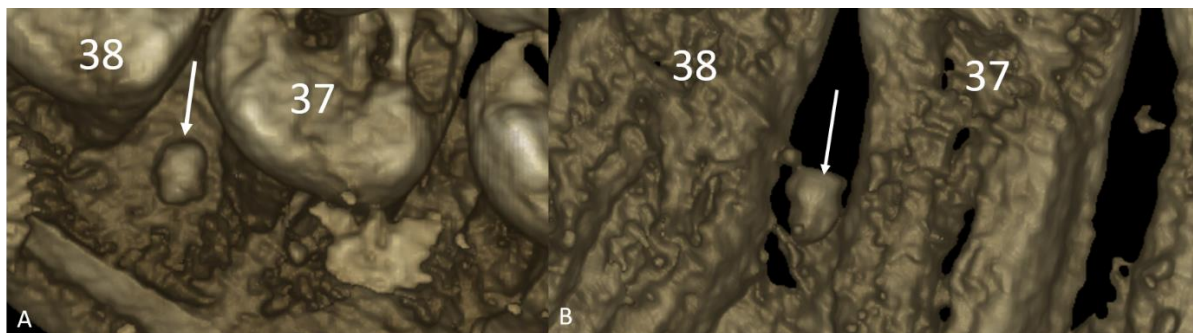
Рис. 35. Пацієнт №14. КПКТ Planmeca 3D Mid. А. Аксіальна проєкція. НКЗ (стрілка) ретинований, розташований інтраальвеолярно, між 43 та 44 зубами. В. Сагітальна проєкція. НКЗ (стрілка) ретинований, орієнтований вертикально, на рівні апікальної третини кореня сусіднього 43 зуба. С. Корональна проєкція. НКЗ (стрілка) ретинований, орієнтований вертикально, на рівні апікальної третини кореня сусіднього 44 зуба.

483
 484 **Рис. 36.** Пацієнт №14. КПКТ Planmеса 3D Mid. А. 3D-реконструкція.
 485 Проекція з вестибулярного боку лівої половини нижньої щелепи. НКЗ
 486 конічної форми (стрілка), ретинований, орієнтований вертикально, на
 487 рівні апікальної третини коренів сусідніх 33 та 34 зубів. В. 3D-
 488 реконструкція. Проекція з лінгвального боку лівої половини нижньої
 489 щелепи. НКЗ (стрілка), подібної до моляра форми, ретинований,
 490 орієнтований вертикально, на рівні апікальної третини коренів сусідніх
 491 33 та 34 зубів.
 492

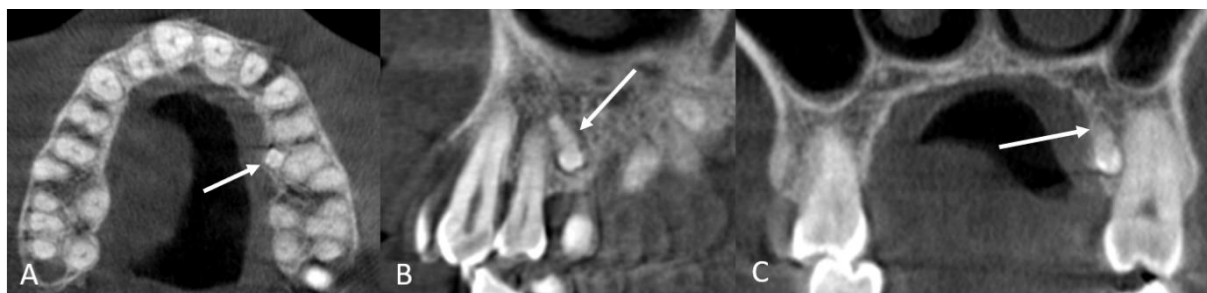

493
 494 **Рис. 37.** Пацієнт №15. КПКТ Planmеса 3D Mid. А. Аксіальна проєкція.
 495 НКЗ (стрілка) з лінгвального боку, ретинований, між дистальним
 496 коренем 37 зуба та мезіальним коренем 38 зуба. В. НКЗ (стрілка)
 497 ретинований, орієнтований вертикально, конічної форми,
 498 мікродонтичний, розташований на рівні апікальної третини коренів
 499 сусідніх зубів, між дистальним коренем 37 зуба та мезіальним коренем
 500 38 зуба.
 501

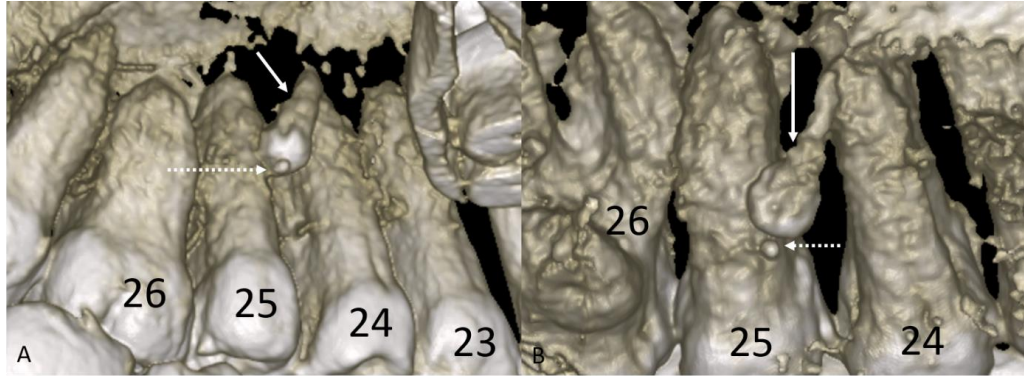
502
503
504
505
506
507
508
509

Рис. 38. Пацієнт №15. КПКТ Planmeca 3D Mid. А. 3D-реконструкція. Проекція з оклюзійно-лінгвального боку лівої половини нижньої щелепи. НКЗ (стрілка) конічної форми, розташований між 37 та 38 зубами. В. 3D-реконструкція. Проекція з лінгвального боку лівої половини нижньої щелепи. НКЗ (стрілка) конічної форми, розташований між 37 та 38 зубами, на рівні середньої третини коренів сусідніх 37 та 38 зубів.

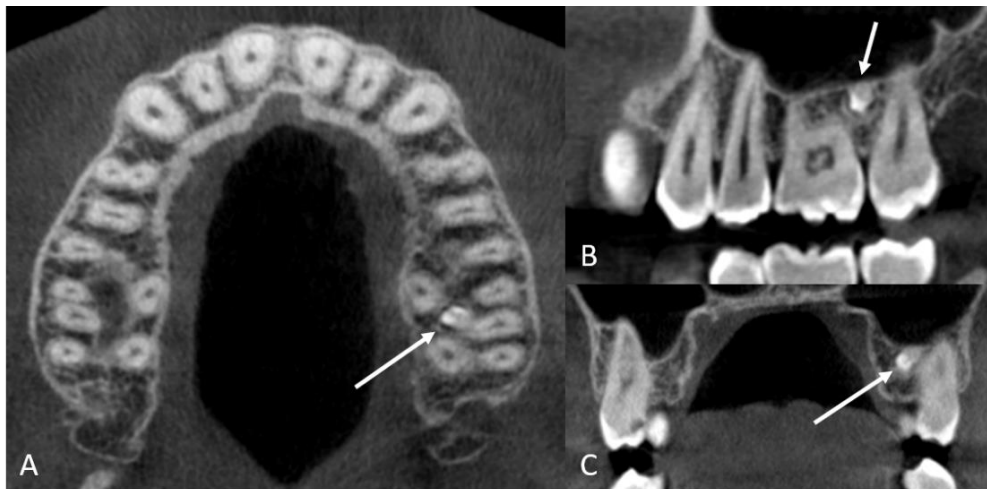
510
511
512
513
514
515
516
517
518
519
520
521
522
523
524
525
526
527

Рис. 39. Пацієнт №16. КПКТ Planmeca 3D Mid. А. Аксіальна проєкція. НКЗ (стрілка) з піднебінного боку між 24 та 25 зубами. В. Сагітальна проєкція. Конічної форми, нахилений та ретинований НКЗ (стрілка) на рівні апікальної третини кореня сусіднього 24 зуба. С. Корональна проєкція. Конічної форми, ретинований НКЗ (стрілка) з піднебінного боку, розташований на рівні середньої третини кореня сусіднього 25 зуба.

528
529
530
531
532
533
534
535
536
537
538

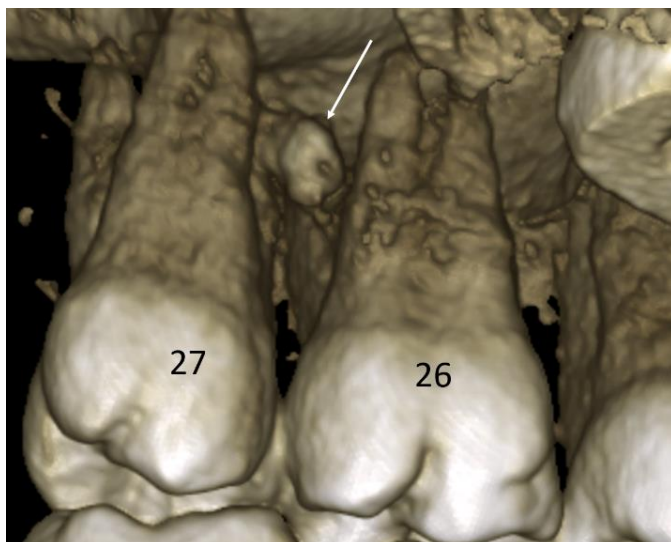
Рис. 40. Пацієнт №16. КПКТ Planmeca 3D Mid. А. 3D-реконструкція. Проекція з оклюзійно-піднебінного боку лівої половини верхньої щелепи. НКЗ (стрілка) конічної форми, розташований з піднебінного боку між 24 та 25 зубами. Стрілка з пунктиром: гіперплазія емалі, т.зв. «перлинна крапля» біля коронки НКЗ. В. 3D-реконструкція. Проекція з піднебінного боку лівої половини верхньої щелепи. НКЗ (стрілка) конічної форми, нахилена у дистальному напрямку. Стрілка з пунктиром: гіперплазія емалі, т.зв. «перлинна крапля», у безпосередній близькості до коронки НКЗ.

539
540
541
542
543
544
545

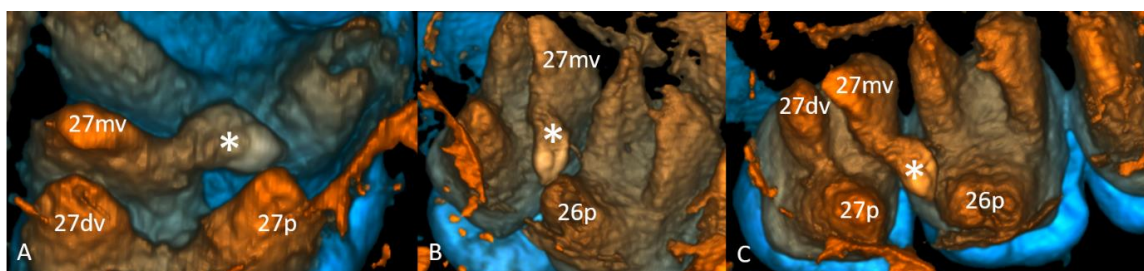
Рис. 41. Пацієнт №17. КПКТ Planmeca 3D Mid. А. Аксіальна проекція. Мікродонтичний НКЗ (стрілка), розташований інтраальвеолярно, між коренями 26 та 27 зубів. В. Сагітальна проекція. Мікродонтичний, конічної форми (стрілка) НКЗ, у безпосередній близькості до дна лівого верхньощелепного синуса. С. Корональна проекція. Мікродонтичний, конічної форми НКЗ (стрілка), нахилений у піднебінний бік.

546
547
548
549
550
551

Рис. 42. Пацієнт №17. КПКТ Planmeca 3D Mid. 3D-реконструкція. Проекція з оклюзійно-піднебінного боку лівої половини верхньої щелепи. Мікродонтичний, конічної форми, нахилений НКЗ (стрілка), на рівні апікальної третини коренів сусідніх 26 та 27 зубів.

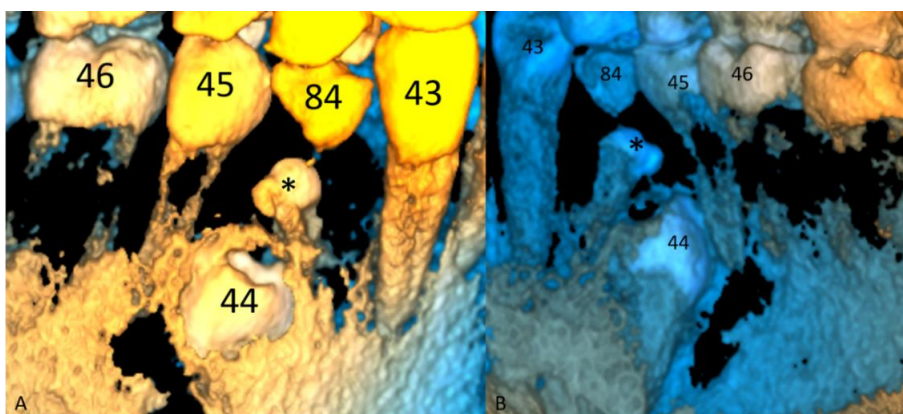
552
553
554
555
556
557
558
559
560
561
562
563
564
565

Рис. 43. Пацієнт №17. КПКТ Planmeca 3D Mid. А. 3D-реконструкція. Проекція на верхівки коренів 27 зуба. Мікродонтичний, конічної форми НКЗ (*), корінь розташований між щічним мезіальним та піднебінним коренями 27 зуба. В. 3D-реконструкція. Проекція на верхівки коренів 26 та 27 зубів. НКЗ (*), орієнтований косо, між щічним мезіальним коренем 27 зуба та піднебінним коренем 26 зуба. С. 3D-реконструкція. Проекція на верхівки коренів 26 та 27 зубів. Конічної форми, мікродонтичний НКЗ (*), орієнтований косо, між щічним мезіальним коренем 27 зуба та піднебінним коренем 26 зуба.

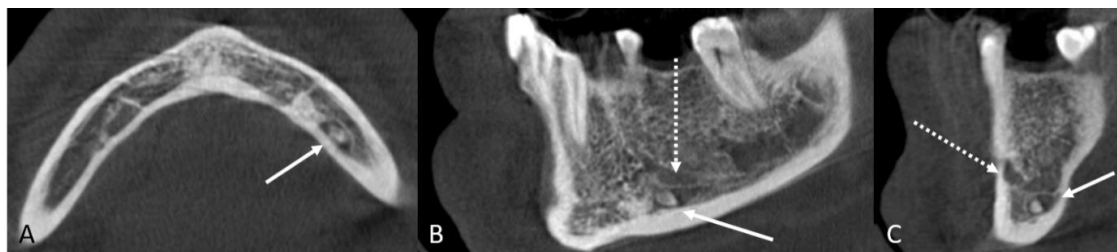
566
567
568
569
570
571
572
573
574

Рис. 44. Пацієнт №18. КПКТ Planmeca 3D Mid. А. Аксиальна проєкція. НКЗ (*), розташований інтраальвелярно, між коренями 84 та 44 зубів. В. Сагітальна проєкція. НКЗ (*) конічної форми, розташований під коронкою 84 зуба, над коронкою 44 зуба, з нахилом до вестибулярного боку. С. Корональна проєкція. НКЗ (*) конічної форми, нахилений у вестибулярний бік. Коронка ретинованого 44 зуба (стрілка) перфорує вестибулярну кортикальну пластинку.

575
576
577
578
579
580
581
582
583
584

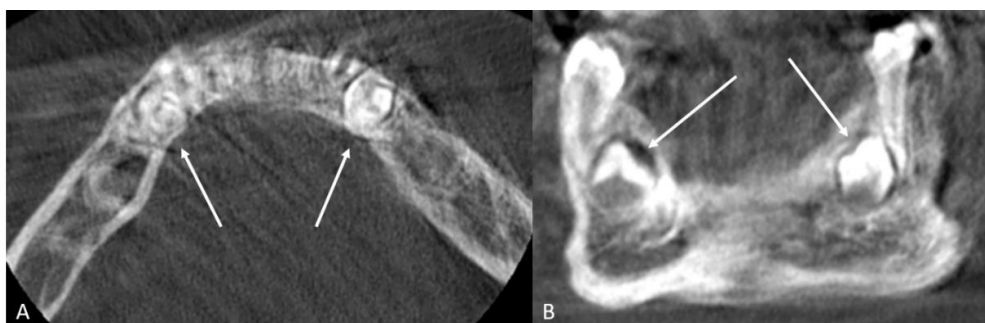
Рис. 45. Пацієнт №18. КПКТ Planmeca 3D Mid. А. 3D-реконструкція. Проєкція з вестибулярного боку правої половини нижньої щелепи. НКЗ (*) конічної форми, розташований між 84 та 44 зубами. 44 зуб ретинований, ротований, мезіальна поверхня орієнтована у вестибулярний бік. В. 3D-реконструкція. Проєкція з лінгвального боку правої половини нижньої щелепи. Ретинований НКЗ (*) конічної форми, розташований між 84 та 44 зубами. 44 зуб нахилений у дистальному напрямку, в безпосередній близькості до апікальної третини кореня 45 зуба.

585
586
587
588
589
590
591
592
593
594
595
596
597

Рис. 46. Пацієнт №19. КПКТ Planmeca 3D Mid. А. Аксіальна проєкція. Мікродонтичний НКЗ (стрілка), у безпосередній близькості до лінгвальної кортикальної пластинки. В. Парасагітальна проєкція, що проходить через НКЗ. Горизонтально розташований, мікродонтичний НКЗ (стрілка), орієнтований у дистальному напрямку, позиціонований під лівим нижньощелепним каналом (стрілка з пунктиром). С. Парасагітальна проєкція, що проходить через НКЗ. Мікродонтичний НКЗ (стрілка), фолікул розташований під лівим нижньощелепним каналом (стрілка з пунктиром).

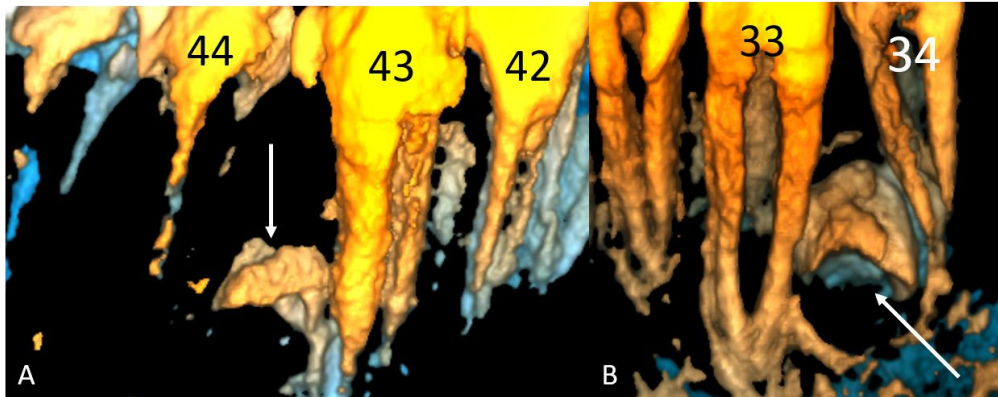
4. Двобічні НКЗ

598
599
600
601
602
603
604
605
606
607
608
609
610
611

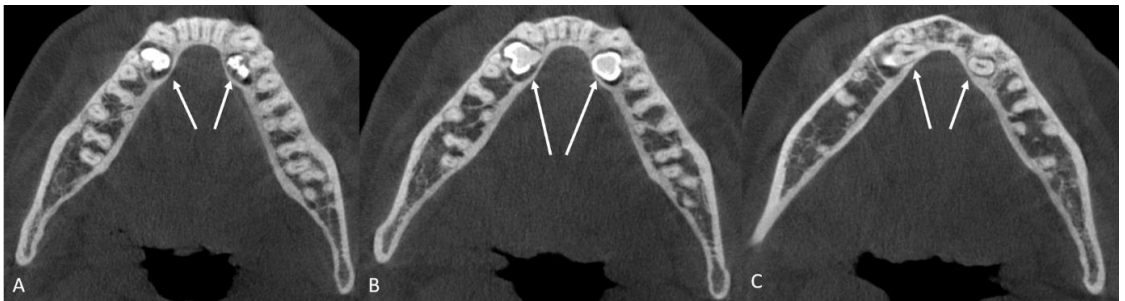
Рис. 47. Пацієнт №20. КПКТ Planmeca 3D Mid. А. Аксіальна проєкція. Двобічні НКЗ (стрілки), розташовані інтраальвеолярно між кореннями 43 та 44, і 33 та 34 зубів відповідно. Якість зображення знижена, що є наслідком руху пацієнта під час проведення обстеження [27]. В. Корональна проєкція. Ретиновані двобічні НКЗ (стрілки), у формі зубних бруньок, що розвиваються, які знаходяться на рівні апікальної третини коренів сусідніх 34 та 44 зубів відповідно.

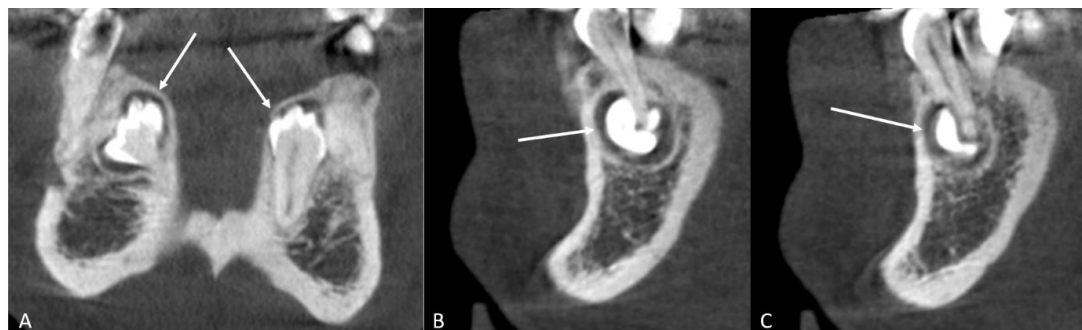
612
613
614
615
616
617
618
619
620
621
622
623

Рис. 48. Пацієнт №20. КПКТ Planmeca 3D Mid. А. 3D-реконструкція. Проекція з вестибулярного боку правої половини нижньої щелепи. НКЗ у формі зубної бруньки, що розвивається, розташований між коренями 43 та 44 зубів. НКЗ знаходиться в безпосередній близькості до апікальної третини кореня сусіднього 43 зуба. В. 3D-реконструкція. Проекція з вестибулярного боку лівої половини нижньої щелепи. НКЗ у формі зубної бруньки, що розвивається, розташований між коренями 33 та 34 зубів. НКЗ (стрілка) знаходиться в безпосередній близькості до середньої третини кореня сусіднього 33 зуба, і до апікальної третини кореня сусіднього 34 зуба.

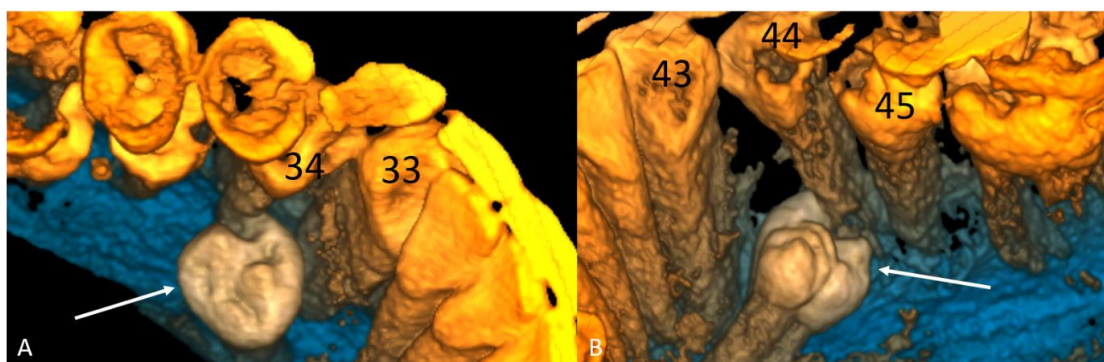
624
625
626
627
628
629
630
631
632
633
634

Рис. 49. Пацієнт №21. КПКТ Planmeca 3D Mid. А. Аксиальна проекція на рівні горбків коронок НКЗ. Двобічні, подібної до моляра форми, НКЗ (стрілки), з лінгвального боку між коренями 43 та 44, і 33 та 34 зубів відповідно. В. Аксиальна проекція на рівні коронок НКЗ (стрілка). Ретинований НКЗ (стрілка) подібної до моляра форми, у безпосередній близькості до кореня 44 зуба. Ретинований НКЗ (стрілка) подібної до моляра форми, у безпосередній близькості до кореня 34 зуба. С. Аксиальна проекція на рівні коренів НКЗ. НКЗ нахилений до лінгвальної поверхні 43 зуба (стрілка). Вертикально орієнтований та ротований НКЗ, лінгвально щодо 33 зуба (стрілка).

635
636
637
638
639
640
641
642
643

Рис. 50. Пацієнт №21. КПКТ Planmeca 3D Mid. А. Корональна проекція. Нахилений, ретинований, лінгвально розташований, подібної до моляра форми НКЗ (стрілка) справа. Вертикально орієнтований, лінгвально розташований, подібної до моляра форми НКЗ (стрілка) зліва. В. Ліва сагітальна проекція. Коронка НКЗ (стрілка) оточує верхівку кореня 34 зуба. С. Права сагітальна проекція. Резорбція апікальної частини кореня 44 зуба, спричинена наявністю НКЗ (стрілка).

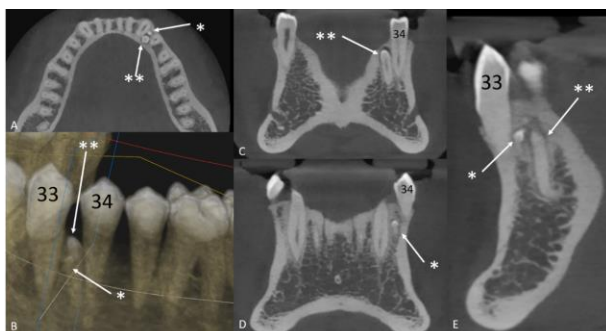
644
645
646
647
648
649
650
651
652
653
654
655
656
657

Рис. 51. Пацієнт №21. КПКТ Planmeca 3D Mid. А. 3D-реконструкція. Проекція з оклюзійно-лінгвального боку лівої половини нижньої щелепи. Коронка НКЗ подібної до моляра форми (стрілка) оточує верхівку кореня 34 зуба. 3D-реконструкція. Проекція з лінгвального боку правої половини нижньої щелепи. НКЗ (стрілка), нахилений у дистальному напрямку. Резорбція апікальної третини кореня 44 зуба.

Рис. 52. Пацієнт №22. КПКТ Planmeca 3D Mid. А. Аксіальна проєкція. НКЗ розташовані лінгвально, між 33 та 34, і 43 та 44 зубами відповідно. В. Корональна проєкція. Справа, ретинований, вертикально орієнтований НКЗ подібної до моляра форми (тонка стрілка), розташований лінгвально стосовно 44 зуба. Коронка НКЗ розташована на рівні середньої третини кореня сусіднього 44 зуба. Зліва, ретинований, вестибулярно нахилений НКЗ подібної до моляра форми (товста стрілка). Коронка НКЗ контактує з середньої третинною кореня 34 зуба. Розшарування кореня 34 зуба.

658
659
660
661
662
663
664
665
666
667
668
669
670
671
672
673
674
675
676
677
678
679
680
681
682
683
684
685
686
687
688
689

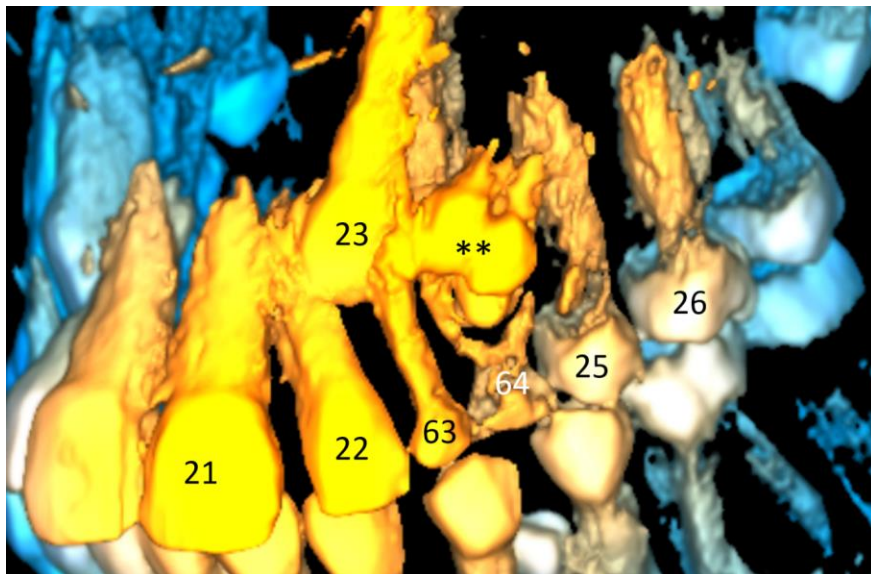
690
691**5. НКЗ з додатковими особливостями**692
693
694
695
696
697
698
699
700
701
702
703
704
705
706
707
708
709

Рис. 53. Пацієнт №23. КПКТ Carestream 9600. А. Аксіальна проєкція. Мікродонтичний НКЗ (*) з вестибулярного боку, додатковий НКЗ (**) з лінгвального боку між коренями 33 та 34 зубів. В. 3D-реконструкція. Проєкція з вестибулярного боку лівої половини нижньої щелепи. Мікродонтичний, вертикально орієнтований НКЗ (*) з вестибулярного боку, додатковий конічної форми НКЗ (**) з лінгвального боку між коренями 33 та 34 зубів. С. Корональна проєкція, на рівні НКЗ конічної форми (**). НКЗ (**) ретинований, вертикально орієнтований, лінгвально розташований на рівні середньої третини кореня сусіднього 34 зуба. D. Корональна проєкція, на рівні мікродонтичного НКЗ (*). НКЗ (*) ретинований, вертикально орієнтований, розташований на рівні середньої третини кореня сусіднього 33 зуба. Е. Парасагітальна проєкція, зріз через обидва НКЗ. Мікродонтичний, вестибулярно розташований НКЗ (*), на рівні середньої третини кореня сусіднього 33 зуба. НКЗ конічної форми (**) з лінгвального боку, розшарування кореня.

710
711
712
713
714
715

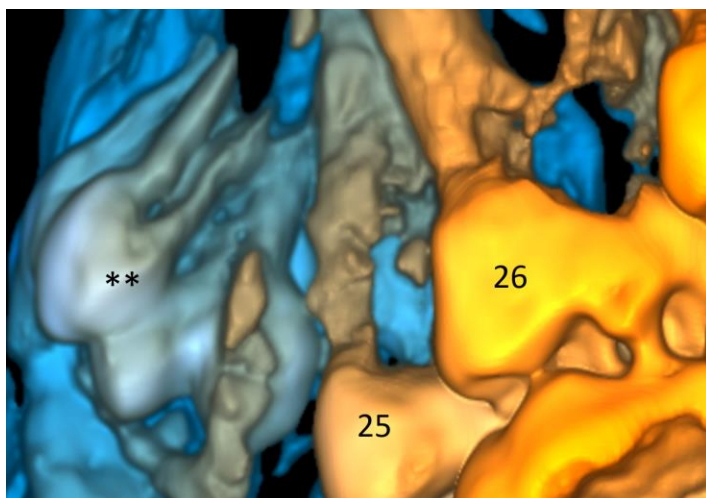
Рис. 54. Пацієнт №24. КПКТ Planmeca 3D Mid. А. Аксіальна проєкція. Складна одонтома (**) з вестибулярного боку, дистально до 23 зуба, вестибулярно до 24 зуба, мезіально до 25 зуба. В. Корональна проєкція. 24 зуб зміщений у піднебінному напрямку. Корінь 24 зуба розшарований. С. 3D-реконструкція. Розшарований корінь 24 зуба.

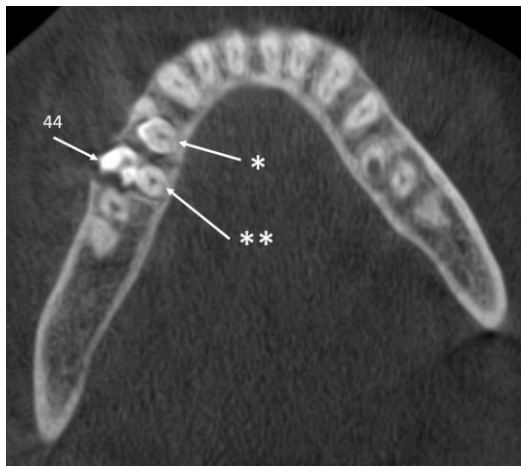
716
717
718
719
720

Рис. 55. Пацієнт №24. КПКТ Planmeca 3D Mid. 3D-реконструкція. Проекція з вестибулярного боку лівої половини верхньої щелепи. Складна одонтома (**), апікально до 64 зуба.

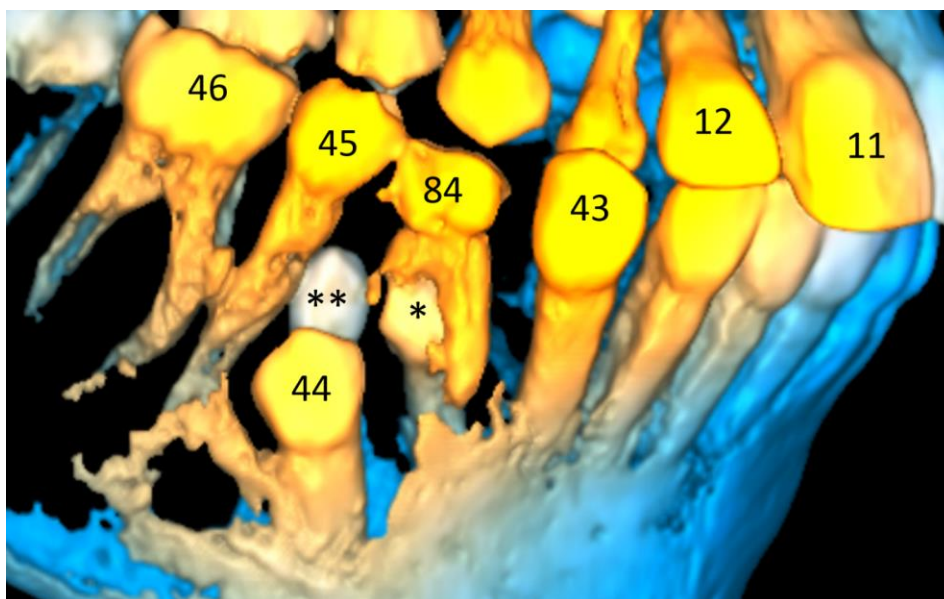
721
722
723
724
725
726
727

Рис. 56. Пацієнт №24. КПКТ Planmeca 3D Mid. 3D-реконструкція. Передньо-задня проекція з вестибулярного боку лівої половини верхньої щелепи. Складна одонтома (**), нахилена, розташована вестибулярно до сусіднього 25 зуба.

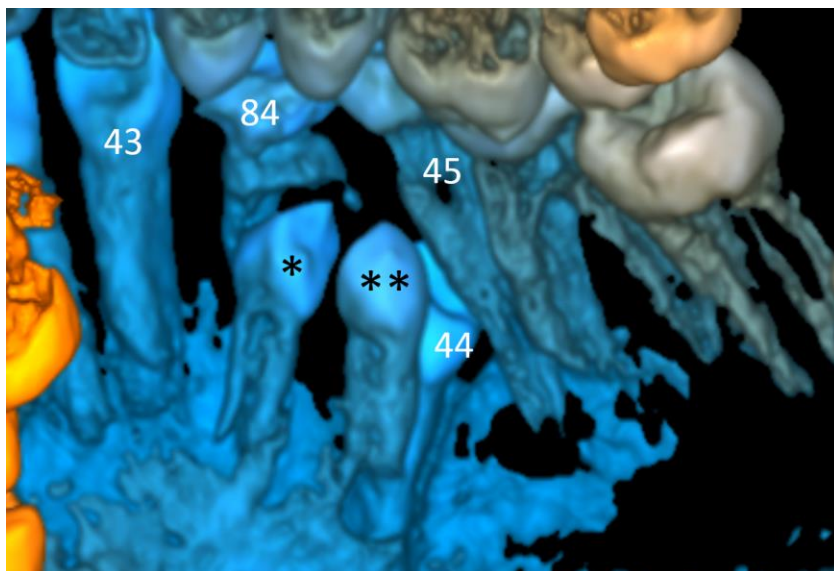
728
729
730
731

Рис. 57. Пацієнт №24. КПКТ Planmeca 3D Mid. Два НКЗ: на рівні 84 зуба (*), лінгвальніше від 44 зуба (**).

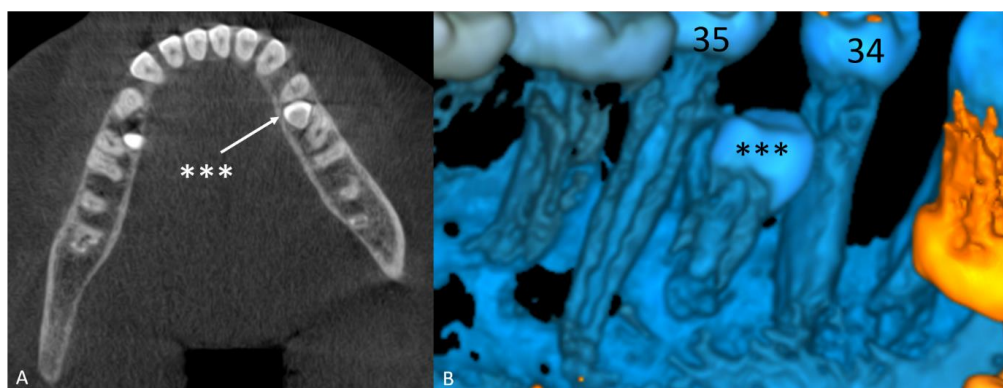
732
733
734
735
736
737
738
739

Рис. 58. Пацієнт №24. КПКТ Planmeca 3D Mid. 3D-реконструкція. Проекція з вестибулярного боку правої половини нижньої щелепи. Конічної форми НКЗ (*), між коренями 84 зуба. НКЗ (**) ретинований, вертикально орієнтований, розташований лінгвально до 44 зуба, коронка знаходиться на рівні середньої третини кореня 45 зуба. 44 зуб ретинований, нахилений у дистальному напрямку, розташований вестибулярно.

740
741
742
743
744
745
746
747

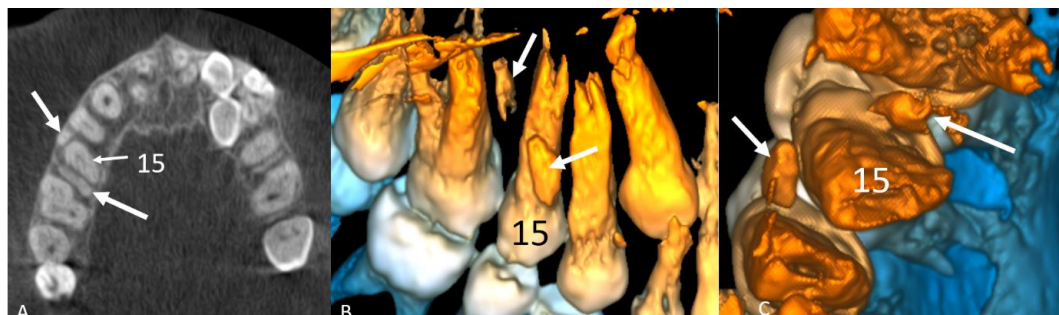
Рис. 59. Пацієнт №24. КПКТ Planmeca 3D Mid. 3D-реконструкція. Проекція з лінгвального боку правої половини нижньої щелепи. НКЗ конічної форми, вертикально орієнтований, розташований лінгвально (*), між коренями 84 зуба. НКЗ (*), ротований дистальною поверхнею у вестибулярний бік. Конічної форми, вертикально орієнтований НКЗ (**), лінгвально до 44 зуба.

748
749
750
751
752
753
754

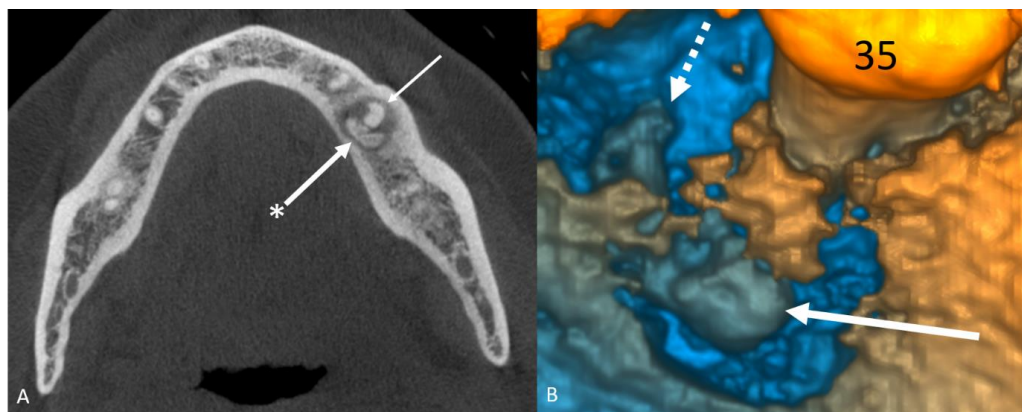
Рис. 60. Пацієнт №24. КПКТ Planmeca 3D Mid. НКЗ (***), розташований інтраальвеолярно, між коренями 34 та 35 зубів. В. 3D-реконструкція. Проекція з лінгвального боку лівої половини нижньої щелепи. НКЗ нормальної форми (***), коронка на рівні середньої третини коренів 34 та 35 зубів.

755
756
757
758
759
760
761
762
763

Рис. 61. Пацієнт №24. КПКТ Planmeca 3D Mid. А. Аксіальна проєкція. Залишки (стрілки) коренів 55 зуба. В. 3D-реконструкція. Проєкція з вестибулярного боку правої половини верхньої щелепи. Залишки щічного мезіального та щічного дистального коренів 55 зуба (стрілки). С. 3D-реконструкція. Проєкція на верхівки коренів зубів правої половини верхньої щелепи. Залишки щічного мезіального та щічного дистального коренів 55 зуба (стрілки).

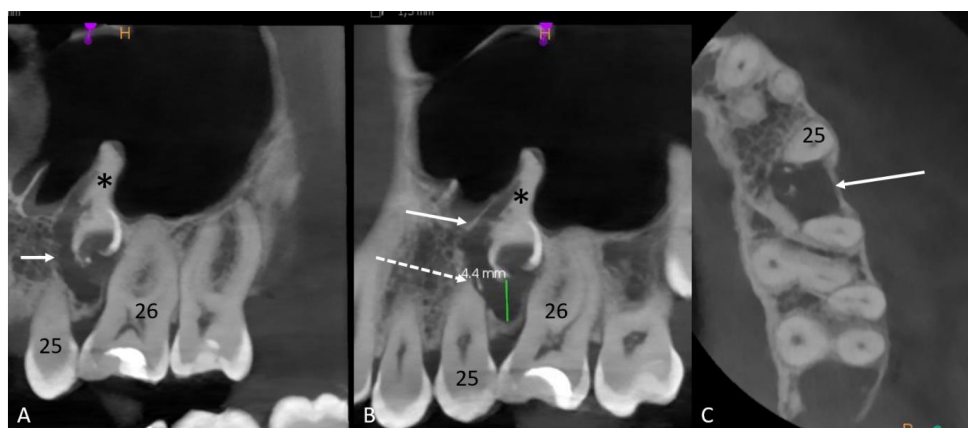
764
765
766
767
768
769
770
771
772
773
774
775
776
777

Рис. 62. Пацієнт №25. КПКТ Planmeca 3D Mid. А. Аксіальна проєкція. НКЗ, розташований горизонтально (*) з лінгвального боку, оточує корінь 35 зуба. НКЗ (*) і верхівка кореня 35 зуба оточені кістоподібним утвором. В. 3D-реконструкція. Проєкція з лінгвального боку 35 зуба. Коронка НКЗ (стрілка), верхівка НКЗ (стрілка з пунктиром).

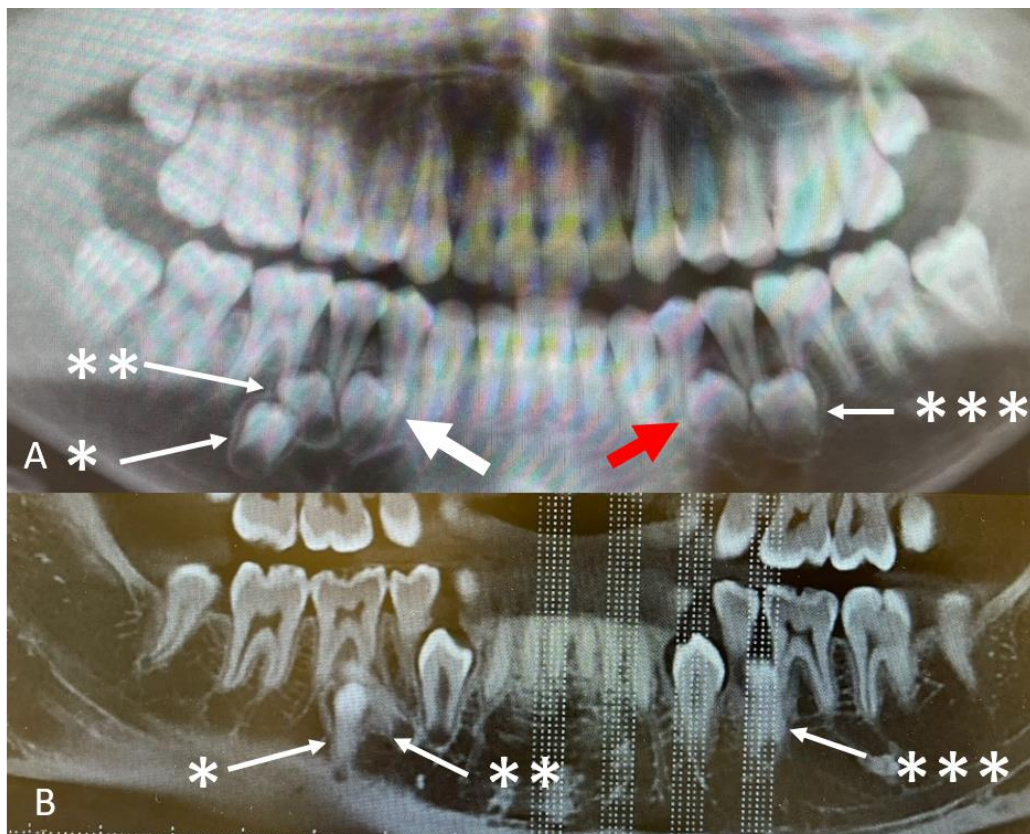
778
779
780
781
782
783
784

Рис. 63. Пацієнт №25. КПКТ Planmeca 3D Mid. Парасагітальна проєкція через НКЗ (стрілка) та верхівку тауродонтичного 35 зуба. А. Вестибулярний зріз В. Передній інтраальвеолярний зріз С. Задній інтраальвеолярний зріз D. Лінгвальний зріз. НКЗ з розшарованим коренем.

785
786
787
788
789
790
791
792
793
794
795
796
797
798
799
800
801
802
803

Рис. 64. Пацієнт №26. КПКТ Carestream 9600. А. Сагітальна проєкція. Вертикально орієнтований НКЗ (*) нормальної форми, між коренями 25 та 26 зубів. Фолікулярна кіста навколо НКЗ (*). Корінь НКЗ (*) оточений лівим верхньощелепним синусом. В. Сагітальна проєкція. НКЗ (*). Зовнішня резорбція коронки і кореня НКЗ (стрілка). Зовнішня резорбція кореня 25 зуба (стрілка з пунктиром). С. Аксіальна проєкція. Зовнішня резорбція кореня 25 зуба. Стоншення вестибулярної кортикальної пластинки.

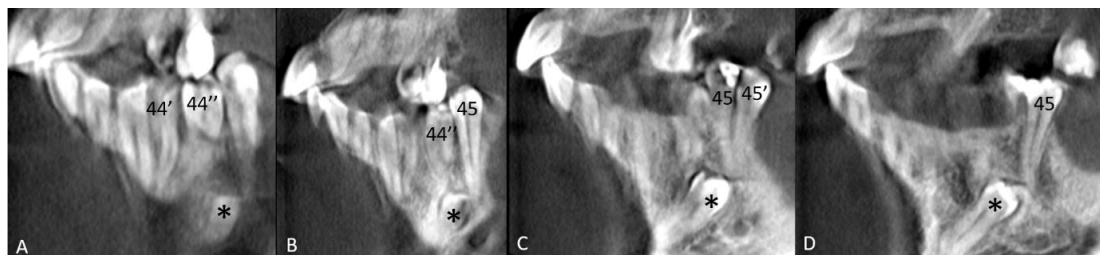
804
805**6. Випадки значної гіпердонтії**806
807
808
809
810
811
812
813
814
815
816
817
818
819
820

Рис. 65. Пацієнт №27. А. Ортопантомограма. НКЗ у формі зубної бруньки, що розвивається (*), розташований апікально від 45 зуба. НКЗ у формі зубної бруньки, що розвивається (**), розташований апікально від 45 та 46 зубів. НКЗ у формі зубної бруньки, що розвивається (товста біла стрілка) між 44 та 45 зубами. НКЗ у формі зубної бруньки, що розвивається (товста червона стрілка) між 34 та 35 зубами. НКЗ у формі зубної бруньки, що розвивається (***), між 35 та 36 зубами. В. КПКТ I-CAT. Панорамний реформат нижньої щелепи. Вертикально орієнтований, конічної форми НКЗ (*), апікальніше від 46 зуба. Конічної форми НКЗ (**), нахилений у дистальному напрямку. Вертикально орієнтований, конічної форми НКЗ (***) на рівні апікальної третини мезіального кореня 36 зуба.

821
822
823

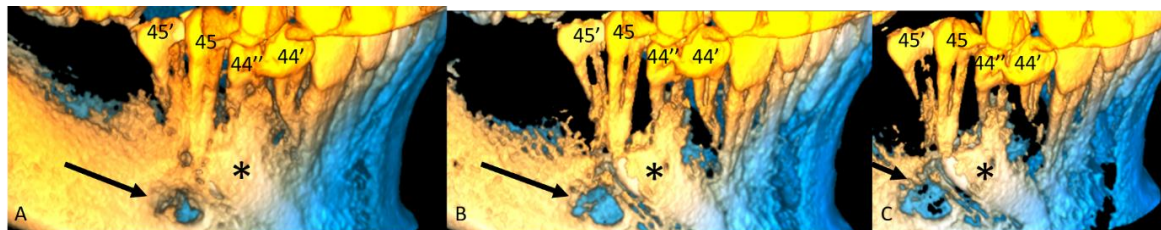
Рис. 66. Пацієнт №28. Ортопантомограма. Стрілки: ретиновані НКЗ.

824
825
826
827
828
829
830
831
832
833
834
835
836
837
838
839
840

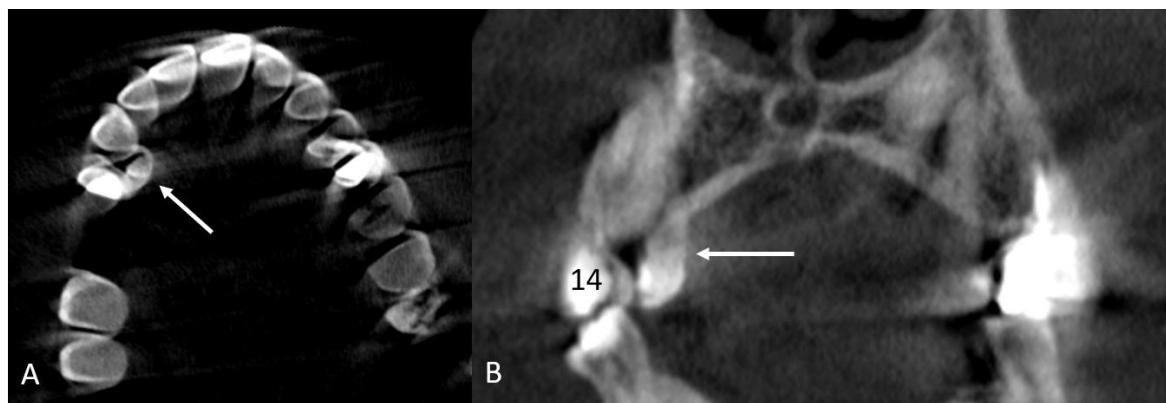
Рис. 67. Пацієнт №28. КПКТ Planmeca 3D Mid. Парасагітальна проєкція. Реформат. А. Прорізані НКЗ 44' та 44''. * - Коронка 44 зуба. В. НКЗ 44'' прорізаний. * - Коронка ретинованого 44 зуба в контакті з верхівкою кореня 45, зовнішня резорбція кореня відсутня. С. НКЗ 45' прорізаний, розташований дистальніше від 45 зуба. * - коронка 44 зуба в безпосередній близькості до верхівок коренів 45 та 45' без ознак зовнішньої резорбції. D. * - 44 зуб ретинований та нахилений до верхівки 45 зуба.

841
842
843
844
845
846
847
848
849
850
851

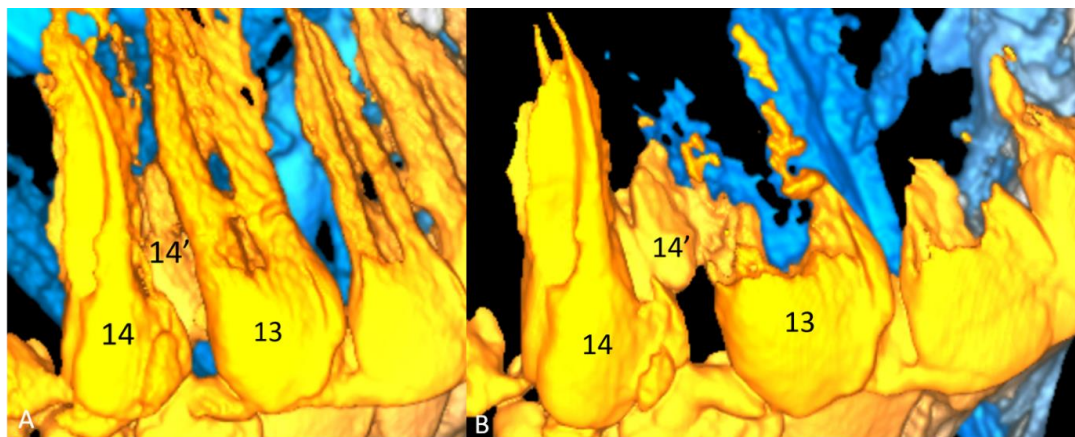
Рис. 68. Пацієнт №28. КПКТ Planmеса 3D Mid. 3D – реконструкція. Проекція з вестибулярного боку правої половини нижньої щелепи. Поступова модифікація порогу відображення тканин. Взаєморозташування нормальних зубів та НКЗ в правій ділянці премолярів. А. Чорна стрілка: правий підборідний отвір. * - 44 зуб під вестибулярною кортикальною пластинкою. В. Чорна стрілка: правий підборідний отвір. * - 44 зуб, корона частково відображається. С. Чорна стрілка: правий підборідний отвір. * - 44 зуб відображається від коронки до кореня. 44 зуб на відстані від правого підборідного отвору.

852
853
854
855
856
857
858
859
860
861
862
863
864
865
866

Рис. 69. Пацієнт №28. КПКТ Planmеса 3D Mid. А. Аксіальна проекція верхньої щелепи. Стрілка: НКЗ з піднебінного боку між 13 та 14 зубами. В. Корональна проекція. Конічної форми, ретинований, вертикально орієнтований НКЗ, розташований піднебінніше від 14 зуба.

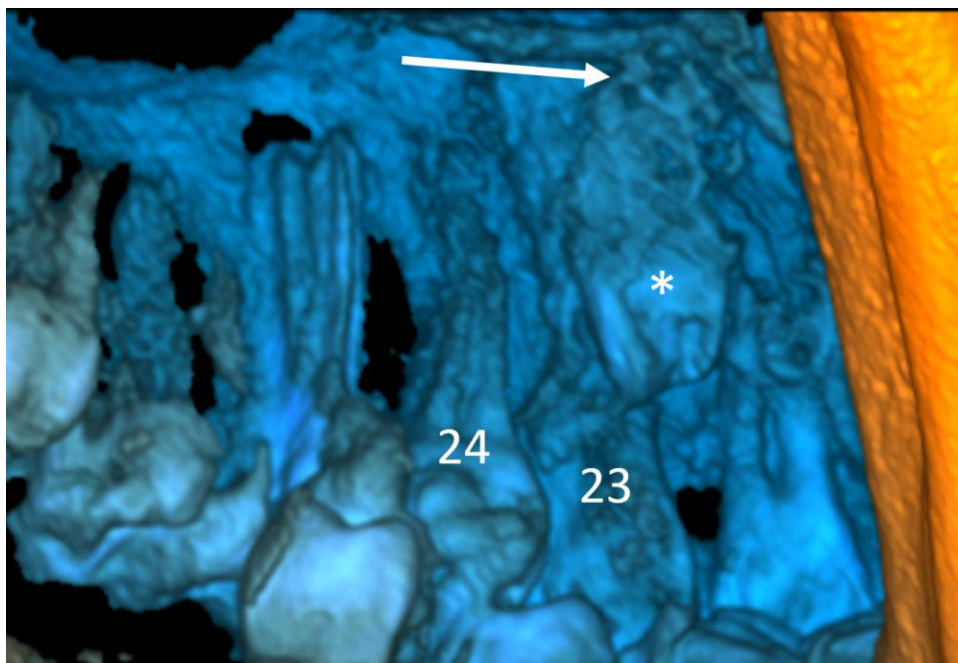
867
868
869
870
871
872
873
874
875

Рис. 70. Пацієнт №28. КПКТ Planmeca 3D Mid. 3D-реконструкція. Проекція з вестибулярного боку правої половини верхньої щелепи. НКЗ конічної форми, розташований піднебінно між коренями 13 та 14 зубів. В. 3D-реконструкція. Проекція з вестибулярного боку правої половини верхньої щелепи з модифікацією порогу відображення тканин. НКЗ конічної форми, розташований на рівні шийкової третини кореня 14 зуба, з піднебінного боку, мезіальніше від кореня 14 зуба.

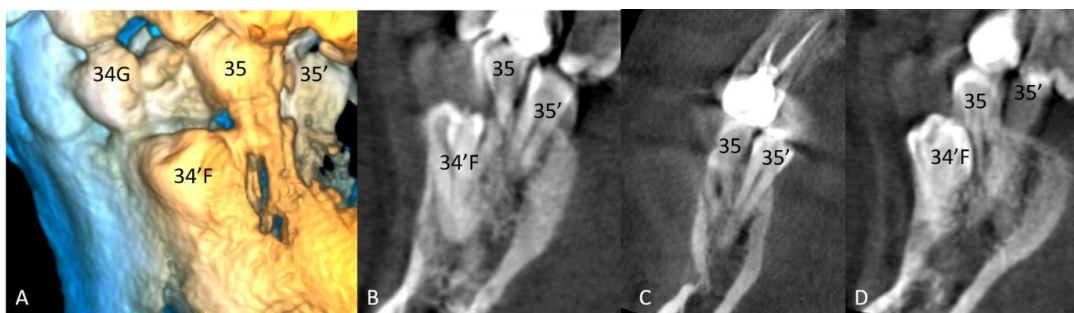
876
877
878
879
880
881
882
883
884
885
886
887
888

Рис. 71. Пацієнт №28. КПКТ Planmeca 3D Mid. А. Аксіальна проекція верхньої щелепи. НКЗ, розташований піднебінно між 22 та 23 зубами. В. Парасагітальна проекція на рівні НКЗ. НКЗ (стрілка) нормальної форми, піднебінніше від 23 зуба. Стрілка з пунктиром: верхівка кореня НКЗ у дні лівого верхньощелепного синуса. С. Корональна проекція на рівні НКЗ. НКЗ нормальної форми, орієнтований вертикально, коронка розташована на рівні середньої третини кореня 23 зуба. Стрілка з пунктиром: верхівка кореня НКЗ розташована у дні лівого верхньощелепного синуса.

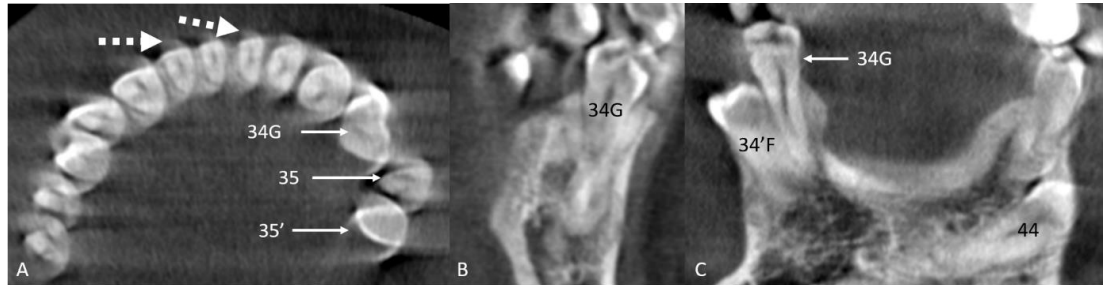
889
890
891
892
893
894

Рис. 72. Пацієнт №28. КПКТ Planmeca 3D Mid. 3D-реконструкція. Проекція з піднебінного боку лівої половини верхньої щелепи. НКЗ нормальної форми (*) між 22 та 23 зубами. Стрілка: верхівка кореня НКЗ розташована у дні лівого верхньощелепного синуса.

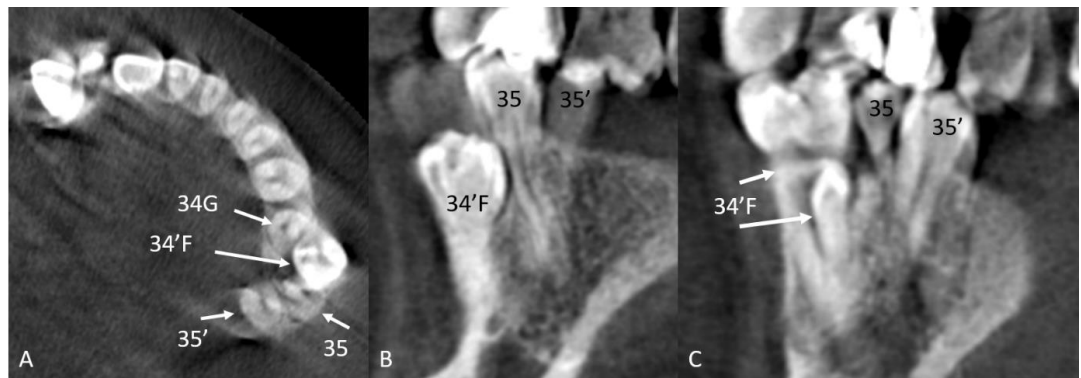
895
896
897
898
899
900
901
902
903

Рис. 73. Пацієнт №28. КПКТ Planmeca 3D Mid. А. 3D-реконструкція. Проекція з вестибулярного боку лівої половини нижньої щелепи. Зуб 34G: подвоєння 34 зуба, прорізаний. НКЗ 34'F (злиття) розташований вестибулярно, ретинований. 35 зуб розташований коронально. НКЗ 35' нормальної форми, розташований піднебінніше від 35 зуба. В-Д. Зрізи парасагітальної проекції через 34'F, 35, 35'. Ознак зовнішньої резорбції 35 зуба, спричиненої наявністю НКЗ, не виявлено.

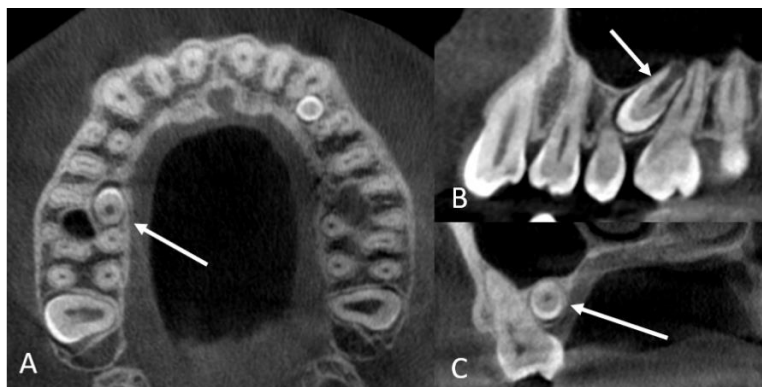
904
905
906
907
908
909
910
911
912

Рис. 74. Пацієнт №28. КПКТ Planmeca 3D Mid. А. Аксіальна проєкція нижньої щелепи. Подвоєна коронка зуба 34G. 35 зуб розташований вестибулярно від 35'. Стрілки з пунктиром: артефакт, спричинений рухом пацієнта під час проведення дослідження [27]. В. Парасагітальна проєкція на рівні НКЗ 34G. С. Корональна проєкція на рівні НКЗ 34G. НКЗ 34'F нахилений у вестибулярному напрямку, двокореневий. 44 зуб ретинований та нахилений у вестибулярному напрямку.

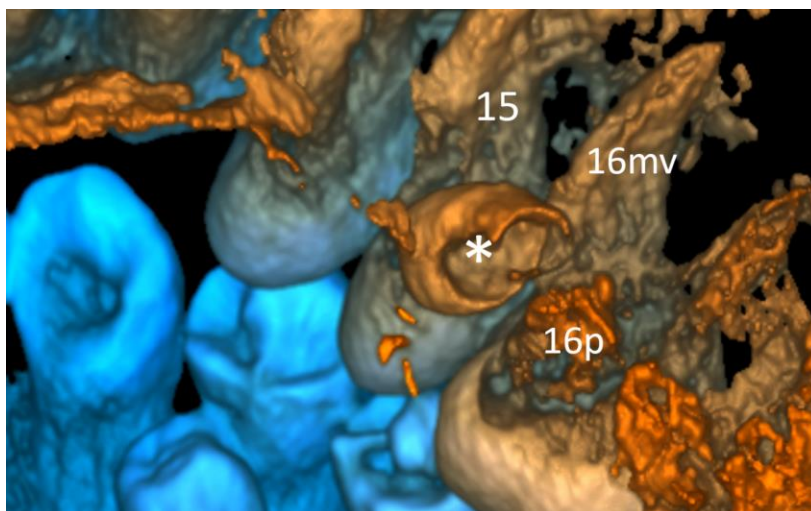
913
914
915
916
917
918
919
920
921
922
923
924
925
926
927
928

Рис. 75. Пацієнт №28. КПКТ Planmeca 3D Mid. А. Аксіальна проєкція нижньої щелепи. Топографічне взаєморозташування лівих премолярів. В. парасагітальна проєкція через 34'F, 35, 35'. С. Зуб 34'F – злиття премоляра нормальної форми і зуба конічної форми з лінгвального боку.

929
930
931
932
933
934
935
936
937
938
939

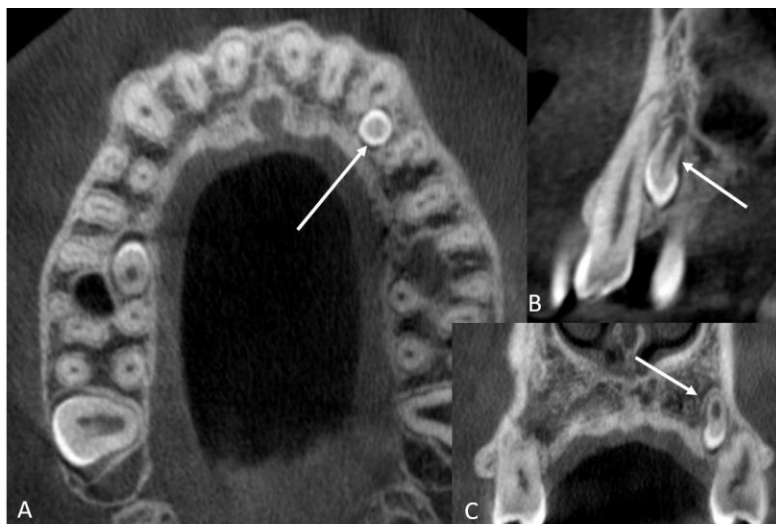
Рис. 76. Пацієнт №29. КПКТ Planmeca 3D Mid. Аксіальна проєкція. НКЗ №1 (стрілка), розташований піднебінно між щічним мезіальним та піднебінним коренями 16 зуба. В. Сагітальна проєкція. НКЗ №1 (стрілка) конічної форми, нахилений у мезіальному напрямку. Корінь НКЗ №1 оточений правим верхньощелепним синусом. НКЗ №1 розташований на рівні середньої третини піднебінного кореня 16 зуба. С. Корональна проєкція. НКЗ №1 (стрілка) розташований піднебінно, в безпосередній близькості до дна правого верхньощелепного синуса, орієнтований косо.

940
941
942
943
944
945

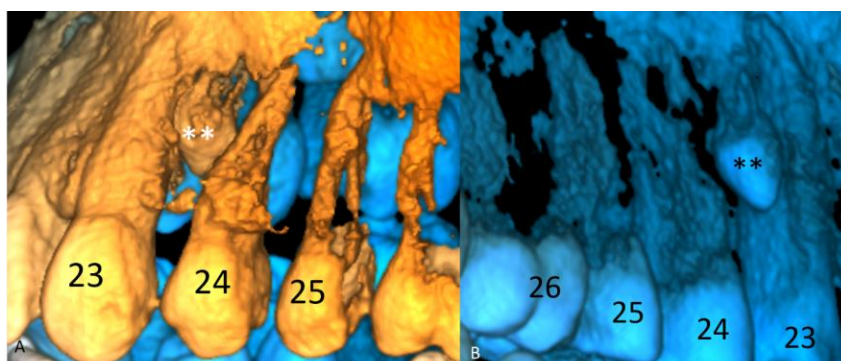
Рис. 77. Пацієнт №29. КПКТ Planmeca 3D Mid. 3D-реконструкція. Проекція на верхівки коренів 15 та 16 зубів. НКЗ №1 (*) розташований піднебінно, корінь знаходиться між щічним мезіальним та піднебінним коренями 16 зуба. Коронка НКЗ №1 (*) орієнтована вниз, до кореня 15 зуба.

946
947
948
949
950
951
952
953
954

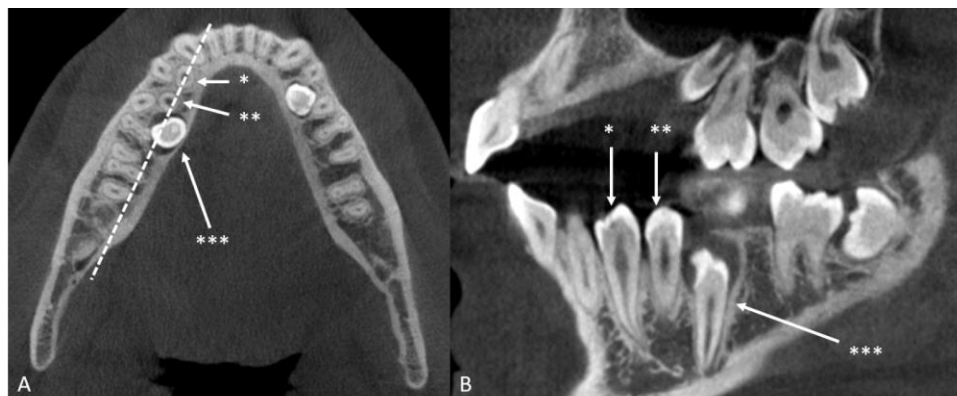
Рис. 78. Пацієнт №29. КПКТ Planmeca 3D Mid. А. Аксіальна проекція. НКЗ №2 (стрілка) розташований інтраальвеолярно, між 23 та 24 зубами. В. Сагітальна проекція. Конічної форми, ретинований, вертикально орієнтований НКЗ №2 (стрілка), розташований у безпосередній близькості до середньої третини кореня 23 зуба. С. Корональна проекція. Конічної форми, вертикально орієнтований, піднебінно розташований НКЗ №2 (стрілка), біля 24 зуба.

955
956
957
958
959
960
961
962

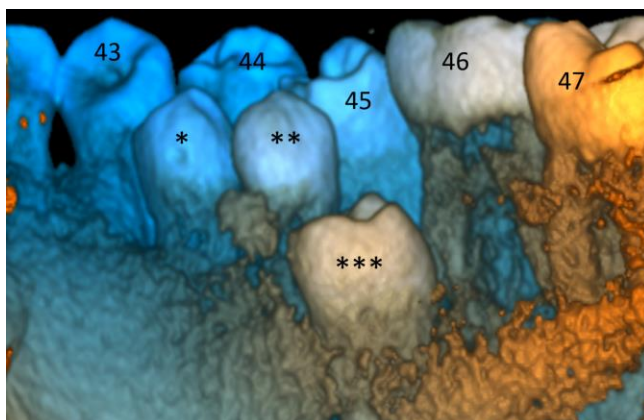
Рис. 79. Пацієнт №29. КПКТ Planmeca 3D Mid. А. 3D-реконструкція. Проекція з вестибулярного боку лівої половини верхньої щелепи. Конічної форми НКЗ №2 (**) знаходиться на рівні середньої третини кореня сусіднього 24 зуба. В. 3D-реконструкція. Передньо-задня проекція лівої половини верхньої щелепи. Конічної форми НКЗ №2 (**), нахилений у вестибулярному напрямку.

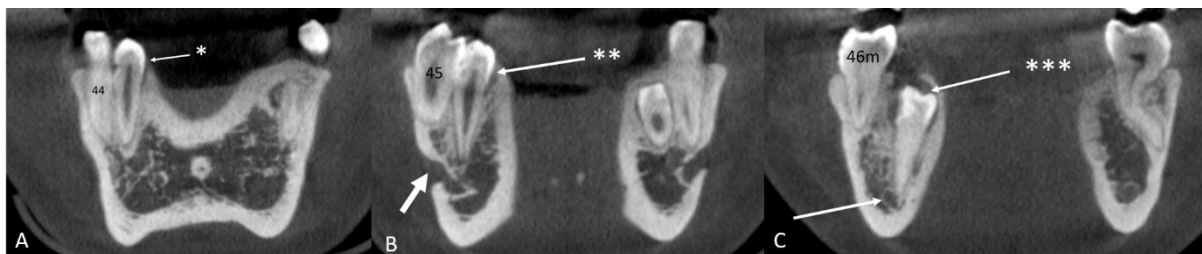
963
964
965
966
967
968
969
970
971
972
973

Рис. 80. Пацієнт №29. КПКТ Planmeca 3D Mid. А. Аксіальна проєкція. НКЗ №3 (*), розташований інтраальвеолярно, лінгвальніше від кореня 44 зуба. НКЗ №4 (**), розташований інтраальвеолярно, лінгвальніше від кореня 45 зуба. НКЗ №5 (***) розташований лінгвально від мезіального кореня 46 зуба. В. Парасагітальна проєкція через НКЗ №3,4,5 (див. пунктирну лінію). Нормальної форми, прорізаний, вертикально орієнтований НКЗ №3 (*). Нормальної форми, прорізаний, вертикально орієнтований НКЗ №4 (**), Нормальної форми, ретинований, вертикально орієнтований НКЗ №5 (***)

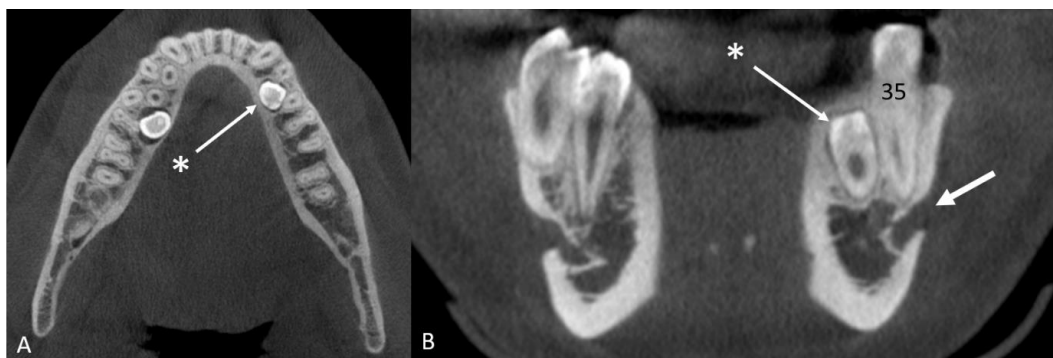
974
975
976
977
978
979
980
981
982

Рис. 81. Пацієнт №29. КПКТ Planmeca 3D Mid. 3D-реконструкція. Проєкція з лінгвального боку правої половини нижньої щелепи. Нормальної форми, вертикально орієнтований, прорізаний НКЗ №3 (*), розташований лінгвально від 44 зуба. Нормальної форми, вертикально орієнтований, прорізаний НКЗ №4 (**), розташований лінгвально від 45 зуба. Нормальної форми, вертикально орієнтований, ретинований НКЗ №5 (***), з ротацією мезіальної поверхні у вестибулярному напрямку, розташований лінгвально від 46 зуба.

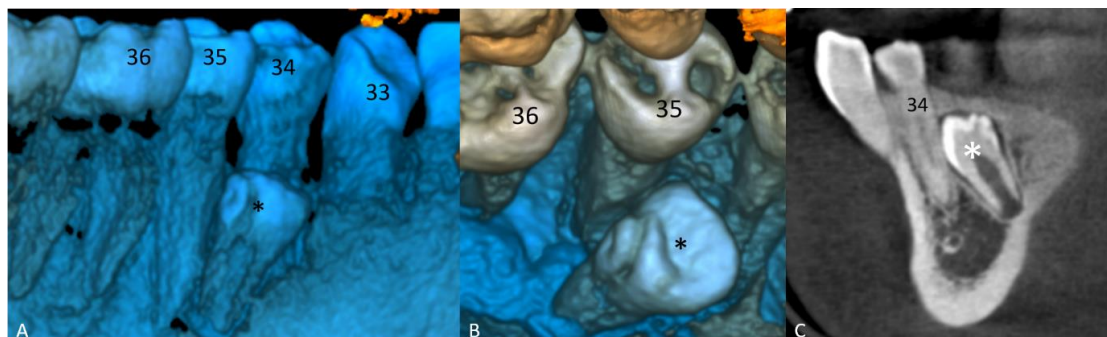
983
984
985
986
987
988
989
990
991
992
993
994
995

Рис. 82. Пацієнт №29. КПКТ Planmeca 3D Mid. А. Корональна проекція на рівні НКЗ №3. НКЗ №3 (*) нормальної форми, вертикально орієнтований, прорізаний, розташований паралельно до 44 зуба. В. Корональна проекція на рівні НКЗ №4. НКЗ №4 (**) нормальної форми, вертикально орієнтований, прорізаний, розташований паралельно до 45 зуба. Стрілка: правий підборідний отвір. Верхівка кореня НКЗ №4 (**) знаходиться в безпосередній близькості до правого нижньощелепного каналу. С. Корональна проекція на рівні НКЗ №5. НКЗ №5 (***) нормальної форми, ретинований, нахилений у лінгвальному напрямку. Верхівка кореня НКЗ №5 (***) знаходиться в безпосередній близькості до правого нижньощелепного каналу (стрілка).

996
997
998
999
1000
1001
1002
1003
1004
1005
1006
1007
1008

Рис. 83. Пацієнт №29. КПКТ Planmeca 3D Mid. А. Аксіальна проекція. НКЗ №6 (*) розташований з лінгвального боку між коренями 34 та 35. В. Корональна проекція. НКЗ №6 (*) нормальної форми, розташований лінгвально, паралельно до 35 зуба, ретинований. Контакт між верхівкою кореня НКЗ №6 та лівим підборідним отвором (стрілка) немає.

1009
1010
1011
1012
1013
1014
1015
1016
1017
1018
1019
1020
1021
1022
1023
1024
1025
1026
1027
1028
1029
1030
1031
1032
1033
1034
1035
1036
1037
1038
1039
1040
1041
1042

Рис. 84. Пацієнт №29. КПКТ Planmeca 3D Mid. А. 3D-реконструкція. Проекція з лінгвального боку лівої половини нижньої щелепи. НКЗ №6 (*) розташований з лінгвального боку, коронка знаходиться на рівні середньої третини коренів сусідніх 34 та 35 зубів. В. 3D-реконструкція. Проекція з оклюзійного боку лівої половини нижньої щелепи. НКЗ №6 (*) ротований, дистальна поверхня орієнтована у вестибулярному напрямку. С. Сагітальна проекція. НКЗ №6 нахилений у мезіальному напрямку, коронка знаходиться в безпосередній близькості до середньої третини кореня 34 зуба, ознак зовнішньої резорбції не виявлено.

Обговорення

Mossaz et al. надали дотепер найбільш повну описову класифікацію НКЗ в ділянці премолярів і молярів [21]. Mossaz et al. [21] та більшість інших авторів [7-17] класифікували НКЗ за розташуванням коронки, формою, розподілом, положенням та станом прорізування НКЗ щодо нормальних сусідніх зубів. Оригінальним внеском Mossaz et al. [21] було додавання опису розташування кінчика горбка по відношенню до найближчого прорізаного зуба та вимірювання розміру зубного фолікула (менше і більше 3 мм.). Також вказані дослідники надали точний опис локалізації зовнішньої резорбції коренів сусідніх щодо НКЗ зубів [21]. Деякі інші автори додали до основної класифікації НКЗ ускладнення, обумовлені наявністю НКЗ, що виникають на сусідніх зубах, та різновиди пошкоджень навколишніх структур, що можуть виникнути при спробі видалення НКЗ [10-12, 15, 25]. Ми побудували власну класифікаційну матрицю НКЗ, розташованих в ділянці премолярів та молярів (Таблиця 1), яка базується на попередніх класифікаціях з літератури [7-13], а також на основі знайдених у PubMed наукових праць [1,2, 18-25].

1043
1044**Таблиця 1.** Класифікація НКЗ в ділянці премолярів та молярів на КПКТ.

Розташування коронки						
Аксіальна проєкція: поперечне розташування	Розташування в зубному ряду	Розташування у передньо-задньому напрямку, відносно сусідніх зубів				
	Лабіальне/щічне [1,15, 16, 21, 23, 24] (Рис. 34, 73-75 цієї статті)	Мезіальне/дистальне (Рис. 18 цієї статті)				
	Інтраальвеолярне/серединне [1,16, 21, 24] (Рис. 22, 26, 27, 32, 35, 41, 44, 45, 46, 53, 58-60, 62-65, 67, 68, 78, 79 цієї статті)	Посередині (Рис. 1, 3, 5, 9, 12, 15-17, 29-31, 34-36, 37, 39, 40, 47, 48, 52, 69, 70, 78, 79 цієї статті)				
	Лінгвальне/піднебінне [1, 15, 16, 21, 23, 24] (Рис. 3, 5 у статті [21]) (Рис. 1, 3, 5, 9, 12, 15-18, 22 28, 30, 31, 37-40, 47-49, 52, 69, 70, 76, 77, 80-84 цієї статті)					
Корональна проєкція: Вертикальне розташування кінчика горбка відносно найближчого прорізаного зуба [21]	Між коренями (Рис. 41-43 цієї статті)	Апікальніше від верхівки кореня [21] (Рис. 44-46, 53, 62-65 цієї статті)	На рівні апікальної третини кореня [21] (Рис. 5 у статті [21]) (Рис. 5, 8,	На рівні середньої третини кореня [21] (Рис. 4 у статті [2]), (Рис. 3 у статті [21])	На рівні шийкової третини кореня [21] (Рис. 28, 69-	На рівні коронки [16, 21] (Рис. 1, 67, 68, 73-75, 80-82 цієї

			10, 13, 14, 16, 17, 19, 34-37, 39, 40, 47-49, 53, 65 цієї статті)	(Рис. 3, 22, 26, 27, 48, 52, 58-60, 76-79, 83, 84 цієї статті)	70 цієї статті)	статті)
Форма [10, 12, 21]: 3D-реконструкція	Нормальна [1, 10, 12, 14-17, 21, 23-25] (Рис. 4 у статті [2]), (Рис. 3 у статті [21]) (Рис. 1, 3, 5, 10, 22, 26-28, 64, 67, 68, 80-84 цієї статті)	Конічна [1, 10, 12, 16, 17, 21-25] (Рис. 39-40, 44-46, 53, 58-60, 62, 63, 65, 69, 70, 76-79 цієї статті)	Горбкоподібна/ подібна до моляра [1, 10, 12, 16, 17, 21-25] (Рис. 32, 36, 49-52 цієї статті)	Зубна брунька, що розвивається [21] (Рис. 5 у статті [21]) (Рис. 12, 16-19, 21, 30, 31, 47-48, 65 цієї статті)	Мікродентична (Рис. 34-43, 53 цієї статті)	Подвоєна [22] (Рис. 73-75 цієї статті)
Розподіл	Одиничні [1, 10, 12, 14, 23] (Рис. 4 у статті [2]), (Рис. 2, 3, 5 у статті [21]) (Рис. 1, 3, 5, 10, 15-19, 21, 22, 26-28, 30-46, 64 цієї статті)	Множинні [1, 10, 12, 14] (Рис. 47-53, 58-60, 65, 67-70, 73-84 цієї статті)	Синдром-асоційовані [11, 12, 14, 23]	Однобічні [12, 23] (Рис. 1, 3, 5, 10, 15-19, 21, 22, 28, 30-46, 53, 62-64 цієї статті)	Двобічні [12] (Рис. 47-52, 58-60, 65, 67-70, 73, 75-80, 82-84 цієї статті)	
Орієнтація відносно нормально прорізаних зубів [21]: Сагітальна проєкція	Нормальна [1, 16, 21, 22, 24] (Рис. 3, 5 у статті [21]) (Рис. 1, 3, 5, 16-19, 26-28, 30, 31, 35-38, 44, 45, 47, 48, 50-53, 58, 59, 64, 65, 67-70, 73-75, 78-82 цієї статті)	Нахилена [1, 16, 21, 22, 24] (Рис. 4 у статті [2]) (Рис. 10, 22, 26-28, 32, 34, 39-41, 43, 45, 50-52, 60, 65, 76, 77, 83, 84 цієї статті)	Поперечна/горизонтальна [1, 16, 21, 22, 24] (Рис. 46, 62, 63 цієї статті)	Інвертована [1, 15, 16, 21-24] (Рис. 32, 33 цієї статті)	Неможливо визначити [1,21]	Змішана [18-20], (Рис. 2 у статті [18]), (Рис. 4, 5 у статті [19]), (Рис. 2 у статті [20]) (Рис. 73-75 цієї статті)
Стан	Прорізаний [12,	Ретинований				

прорізування НКЗ [21] Сагітальна проєкція	15, 16, 21-24] (Рис. 1, 67, 68, 73-75, 80-82 цієї статті)	[12, 16, 21-24] (Рис. 4 у статті [2]) (Рис. 3, 5 у статті [21]) (Рис. 3, 5, 10, 15-19, 21, 22, 26-28, 30-53, 58-60, 62-65, 69, 70, 73-79, 83 84 цієї статті)				
Розмір фолікула [21] Сагітальна проєкція	<3мм [21] (Рис.3, 5 у статті [21]) (Рис. 5, 10, 12, 15-19, 22, 26, 30, 31, 39, 40, 44, 47, 49, 50, 52, 62, 63, 65, 73-79, 83,84 цієї статті)	>3мм [21] (Рис. 46, 80, 82 цієї статті)	Без фолікула (Рис. 1, 3, 32, 34, 35, 37, 41, 53, 57, 60, 67, 68, 80-82 цієї статті)	Фолікулярна кіста [1, 11, 12, 15, 22-25] (Рис. 62-64 цієї статті)		
Локалізація зовнішньої резорбції коренів сусідніх до НКЗ зубів, відносно довгої усі ураженого зуба [1, 11, 21-25]	Шийкова третина кореня [21]	Середня третина кореня [21]	Апікальна третина кореня [21] (Рис. 50, 64 цієї статті)	Верхівка кореня [21] (Рис. 50 цієї статті)		
Внутрішня резорбція НКЗ	Коронка (Рис. 64 цієї статті)	Корінь (Рис. 64 цієї статті)				
Ускладнення на сусідніх зубах	Зміна положення [10-12, 16, 25] (Рис. 4, 14, 20, 32-34, 44, 45 цієї статті)	Ротація [1, 22, 25] (Рис. 5, 6 цієї статті)	Розшарування кореня [25] (Рис. 14, 52 цієї статті)	Скупчення [10-12, 23] (Рис. 73-75, 80-82 цієї статті)	Затримка прорізування/ретенція [10-12, 15, 16,	Наявність НКЗ в потенційному ложі імплантата [12]

					22] (Рис. 2, 9, 32, 33, 44, 45, 58, 59, 67, 68 цієї статті)	
Ушкодження навколишніх структур при видалення НКЗ [11]	Нижній альвеолярний нерв [11] (Рис. 7, 8, 46, 82 цієї статті)	Підборідний отвір [11] (Рис. 3В у статті [21]) (Рис. 20, 65 цієї статті)	Верхньощелепний синус [11] (Рис. 41, 76 цієї статті)	Ушкодження фолікулів/коренів сусідніх зубів [11, 15] (Рис. 58, 59 цієї статті)		

1045

1046

1047

1048

1049

1050

1051

1052

1053

1054

1055

1056

1057

1058

1059

1060

1061

1062

1063

1064

1065

1066

1067

1068

1069

1070

1071

1072

1073

НКЗ: надкомплектні зуби

Нами були додані наступні категорії: опис розташування НКЗ у аксіальній проекції в передньо-задньому напрямку, можливість відсутності фолікула навколо НКЗ, положення горбка НКЗ/цілого НКЗ між коренями нормально прорізаних зубів, наявність мікродонтичних НКЗ, а також наявність/відсутність внутрішньої резорбції НКЗ. Одонтоми не були включені в класифікацію, оскільки розцінюються як доброякісні новоутворення [28].

Класифікація НКЗ, подана в таблиці 1, містить 50 блоків. 11 блоків вже були проілюстровані 8-ма рисунками зі статей, знайдених у Pubmed: 3 рисунки від Mossaz et al. [21], 1 рисунок від Gurler et al. [2], 1 рисунок від Zhu et al. [18], 2 рисунки від Kato et al. [19], 1 рисунок від Cho et al. [20]. 10 з 11 блоків були проілюстровані 3-ма рисунками Mossaz et al. [21].

Наша стаття проілюстрована 84-ма рисунками. У цьому огляді ми змогли проілюструвати 45 з 50 блоків. Рисунок для ілюстрації НКЗ у синдромальних пацієнтів нами надано не було, оскільки ця категорія пацієнтів була виключена з огляду. Критерій «неможливості» визначення орієнтації НКЗ відносно нормально прорізаних сусідніх зубів в сагітальній проекції, був недостатньо чітко сформульований Mossaz et al. [21], тому не міг бути проілюстрований. Відсутні ілюстрації в блоках: «Зовнішня резорбція коренів сусідніх зубів внаслідок наявності НКЗ, зокрема її розташування по довгій осі на рівні середньої та шийкової третини кореня ураженого зуба [21]»; «Наявність НКЗ в потенційному ложі імплантата» [12].

Питання щодо іменування чи нумерації НКЗ у випадках гіпердентії та скупчення НКЗ залишається відкритим. У нас виникла проблема в іменуванні НКЗ в ділянці премолярів правої половини нижньої щелепи у пацієнта №28. Для вирішення проблеми ми проводили порівняння розміру великого ретинованого зуба з розміром відносно менших зубів, присутніх у зубному ряду (Рис. 68). Ми також порівняли рис. 68 з рис. 45 (зміна розташування та

1074 ретенція 44 зуба через наявність НКЗ, розташованого під 84 зубом). На ми було
1075 прийнято рішення, що ретинований премоляр у правій половині нижньої
1076 щелепи – 44 зуб, а два зуби над ретинованим 44 зубом – НКЗ 44' та 44''
1077 відповідно (рис. 68). Ми вирішили, що зуб, розташований дистальніше 45 зуба
1078 – НКЗ 45' (рис. 68), а зуб, розташований лінгвальніше до 35 зуба (в
1079 оклюзійному контакті з зубами верхньої щелепи) – НКЗ 35' (рис. 73). У
1080 пацієнта №29 ми вирішили пронумерувати як НКЗ ті зуби, що розташовані з
1081 лінгвального боку правої половини нижньої щелепи у ділянці премолярів (рис.
1082 80, 81). Ми опиралися на наступні факти: премоляри, розташовані щічно,
1083 перебували в оклюзійному контакті з зубами на верхній щелепі;
1084 лабіальне/щічне розташування НКЗ зустрічається рідше, аніж
1085 лінгвальне/піднебінне (рис. 80,81) Ми надали два приклади ортопантомограм,
1086 здійснених перед КПКТ (рис. 65А, 66), щоб показати, що цей спосіб
1087 діагностики є обмеженим у можливостях діагностики НКЗ, їх класифікування
1088 та розрахунку ризиків виникнення ускладнень, пов'язаних з їх наявністю.
1089 [1,2]. Хоча, панорамні реформати та формат 3D-реконструкції були корисними
1090 для з'ясування тривимірного положення НКЗ відносно сусідніх зубів (рис. 43),
1091 опису НКЗ, наявності яких перешкождала розвитку та прорізуванню сусідніх
1092 зубів (рис. 45, 58), розуміння топографії у ситуаціях зі скупченням НКЗ різних
1093 видів (рис. 56, 58, 68, 73, 81). Також ми використовували формат 3D-
1094 реконструкції з модифікацією порогу відображення на зображеннях, що
1095 містили артефакти, пов'язані з рухами пацієнта під час проведення
1096 обстеження, що ускладнювало їх інтерпретацію в двовимірному форматі (рис.
1097 28-29, 47-48) [27].
1098 Нам вдалося надати читачам вільний доступ до більш повного опису КПКТ
1099 НКЗ в ділянці премолярів та молярів, ніж у раніше опублікованих
1100 дослідженнях.
1101

1102

- 1103
- 1104 • **Подяка:** відсутня
  - 1105 • **Джерела фінансування:** це дослідження не було профінансоване
  - 1106 • **Конфлікт інтересів:** професор R. Olszewski є головним редактором
1107 видання Nemesis. Інші автори заперечують наявність конфлікту інтересів
  - 1108 • **Етичне схвалення:** ми отримали схвалення Університетського та
1109 Лікарняного комітетів з питань етики (В403/2019/03DEC/542).
  - 1110 • **Інформована згода:** пацієнти № 1-12, № 14-22, № 24, № 25 і № 29 були
1111 звільнені від необхідності надавати інформовану згоду згідно з рішенням
1112 комітету з питань етики. Ми отримали письмову інформовану згоду від
1113 пацієнта №28. Щодо пацієнтів №13, №23, №26, №27 потреби в наданні
інформованої згоди не було, оскільки всі зображення були анонімними, а

1114 особисті дані, що могли б дати змогу ідентифікувати пацієнта, були
 1115 відсутні.
 1116

1117 **Автори:**

Автор	Роль у проведенні дослідження
Olszewski Raphael	Підготовка ідеї дослідження, пошук інформації, розробка методології, пошук ресурсів, збір і інтеграція даних, аналіз, керівництво, написання тексту, огляд і редагування статті.
Shimwa-Karengera Stéphane	Пошук інформації, розробка методології, аналіз, написання тексту, огляд і редагування статті.
Gurniak Anna	Збір і інтеграція даних, аналіз, огляд і редагування статті.
Gurniak Eliza	Збір і інтеграція даних, аналіз, огляд і редагування статті.
Simain Sato Franklin	Збір і інтеграція даних, аналіз, огляд і редагування статті.

1118

1119 **Список літератури**

1120

1121 1. Ma Ma X, Jiang Y, Ge H, Yao Y, Wang Y, Mei Y, Wang D. Epidemiological,
 1122 clinical, radiographic characterization of non-syndromic supernumerary teeth in
 1123 Chinese children and adolescents. Oral Dis 2021;27:981-992. doi:
 1124 10.1111/odi.13628.

1125

1126 2. Gurler G, Delilbasi C, Delilbasi E. Investigation of impacted supernumerary
 1127 teeth: a cone beam computed tomograph (cbct) study. J Istanb Univ Fac Dent
 1128 2017;51:18-24. doi: 10.17096/jiufd.20098.

1129

1130 3. Olszewski R, Theys S, Perez E, Wisniewska K, Wisniewski M. Revue illustrée
 1131 des principales indications de CBCT en orthodontie. Nemesis 2020;12:1-15.
 1132 <https://doi.org/10.14428/nemesis.v12i1>.

- 1133
1134 4. Kapila S, Conley RS, Harrell WE Jr. The current status of cone beam computed
1135 tomography imaging in orthodontics. *Dentomaxillofac Radiol* 2011;40:24-34. doi:
1136 10.1259/dmfr/12615645.
1137
- 1138 5. Kapila SD, Nervina JM. CBCT in orthodontics: assessment of treatment outcomes
1139 and indications for its use. *Dentomaxillofac Radiol* 2015;44:20140282. doi:
1140 10.1259/dmfr.20140282.
1141
- 1142 6. Deepti A, Muthu MS. Supernumerary teeth: review of literature and decision
1143 support system. *Indian J Dent Res* 2013;24:117-122. doi: 10.4103/0970-
1144 9290.114911.
1145
- 1146 7. Di Biase DD. Midline supernumeraries and eruption of the maxillary central
1147 incisor. *Dent Pract Dent Rec* 1969;20:35-40.
1148
- 1149 8. Foster TD, Taylor GS. Characteristics of supernumerary teeth in the upper central
1150 incisor region. *Dent Pract Dent Rec* 1969;20:8-12.
1151
- 1152 9. Primosch RE. Anterior supernumerary teeth--assessment and surgical intervention
1153 in children. *Pediatr Dent* 1981;3:204-215.
1154
- 1155 10. Mitchell L. Supernumerary teeth. *Dent Update* 1989;16:65-66, 68-69.
1156
- 1157 11. Scanlan PJ, Hodges SJ. Supernumerary premolar teeth in siblings. *Br J Orthod*
1158 1997;24:297-300. doi: 10.1093/ortho/24.4.297.
1159
- 1160 12. Garvey MT, Barry HJ, Blake M. Supernumerary teeth--an overview of
1161 classification, diagnosis and management. *J Can Dent Assoc* 1999;65:612-616.
1162
- 1163 13. Patchett CL, Crawford PJ, Cameron AC, Stephens CD. The management of
1164 supernumerary teeth in childhood--a retrospective study of practice in Bristol Dental
1165 Hospital, England and Westmead Dental Hospital, Sydney, Australia. *Int J Paediatr*
1166 *Dent* 2001;11:259-265. doi: 10.1046/j.1365-263x.2001.00282.x.
1167
- 1168 14. Kalra N, Chaudhary S, Sanghi S. Non-syndrome multiple supplemental
1169 supernumerary teeth. *J Indian Soc Pedod Prev Dent* 2005;23:46-48. doi:
1170 10.4103/0970-4388.16029.
1171
- 1172 15. Fernández-Montenegro P, Valmaseda-Castellón E, Berini-Aytés L, Gay-Escoda
1173 C. Retrospective study of 145 supernumerary teeth. *Med Oral Patol Oral Cir Bucal*
1174 2006;11:339-344.
1175
- 1176 16. De Oliveira Gomes C, Neves Drummond S, Correia Jham B, Neves Abdo E,
1177 Alves Mesquita R. A survey of 460 supernumerary teeth in Brazilian children and

- 1178 adolescents. *Int J Paediatr Dent* 2008;18:98-106. doi: 10.1111/j.1365-
1179 263X.2007.00862.x.
- 1180 17. Ferrés-Padró E, Prats-Armengol J, Ferrés-Amat E. A descriptive study of 113
1181 unerupted supernumerary teeth in 79 pediatric patients in Barcelona. *Med Oral Patol*
1182 *Oral Cir Bucal* 2009;14:146-152.
- 1183
- 1184 18. Zhu M, Liu C, Ren S, Lin Z, Miao L, Sun W. Fusion of a supernumerary tooth
1185 to right mandibular second molar: a case report and literature review. *Int J Clin Exp*
1186 *Med* 2015;8:11890-11895 ;
- 1187
- 1188 19. Kato H, Kamio T. Diagnosis and endodontic management of fused mandibular
1189 second molar and paramolar with concrescent supernumerary tooth using cone-beam
1190 CT and 3-D printing technology: a case report. *Bull Tokyo Dent Coll* 2015;56:177-
1191 184. doi: 10.2209/tdcpublication.56.177
- 1192
- 1193 20. Cho KM, Jang JH, Park SH. Clinical management of a fused upper premolar
1194 with supernumerary tooth: a case report. *Restor Dent Endod* 2014;39:319-323. doi:
1195 10.5395/rde.2014.39.4.319.].
- 1196
- 1197 21. Mossaz J, Kloukos D, Pandis N, Suter VG, Katsaros C, Bornstein MM.
1198 Morphologic characteristics, location, and associated complications of maxillary and
1199 mandibular supernumerary teeth as evaluated using cone beam computed
1200 tomography. *Eur J Orthod* 2014;36:708-718. doi: 10.1093/ejo/cjt101.
- 1201
- 1202 22. Liu DG, Zhang WL, Zhang ZY, Wu YT, Ma XC. Three-dimensional evaluations
1203 of supernumerary teeth using cone-beam computed tomography for 487 cases. *Oral*
1204 *Surg Oral Med Oral Pathol Oral Radiol Endod* 2007;103:403-411. doi:
1205 10.1016/j.tripleo.2006.03.026.
- 1206
- 1207 23. Chen KC, Huang JS, Chen MY, Cheng KH, Wong TY, Huang TT. Unusual
1208 supernumerary teeth and treatment outcomes analyzed for developing improved
1209 diagnosis and management plans. *J Oral Maxillofac Surg* 2019;77:920-931. doi:
1210 10.1016/j.joms.2018.12.014.
- 1211
- 1212 24. Jiang Y, Ma X, Wu Y, Li J, Li Z, Wang Y, Cheng J, Wang D. Epidemiological,
1213 clinical, and 3-dimensional CBCT radiographic characterizations of supernumerary
1214 teeth in a non-syndromic adult population: a single-institutional study from 60,104
1215 Chinese subjects.
1216 *Clin Oral Investig* 2020;24:4271-4281. doi: 10.1007/s00784-020-03288-3.
- 1217
- 1218 25. Merrett SJ, Drage N, Siphahi SD. The use of cone beam computed tomography
1219 in planning supernumerary cases. *J Orthod* 2013;40:38-46. doi:
1220 10.1179/1465313312Y.0000000029.
- 1221
- 1222 26. Dive B, Aps JKM, Huljev D, Gurniak A, Klein-Debeke E, Beyls H, Hebda A,

- 1223 Olszewski R. Cone beam computed tomography in the diagnosis of Stafne bone cavity: Report of seven cases and review of the open-access literature. *Nemesis* 2021;18:1-20. <https://doi.org/10.14428/nemesis.v18i1>
- 1224
- 1225
- 1226
- 1227 27. Olszewski R. Open access resources on motion artifact in adult
- 1228 dentomaxillofacial CBCT: illustrated pictorial review of medical literature. *Nemesis*
- 1229 2021;15:1-37. <https://doi.org/10.14428/nemesis.v15i1>
- 1230
- 1231 28. Koenig LJ. *Diagnostic Imaging: Oral and Maxillofacial*. Amirsys Ed, 2012, Salt
- 1232 Lake City, United States, 1000 pages, ISBN10 193188420X
- 1233
- 1234